

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA
ČESKÉ REPUBLIKY

socio.factor
sociální firma | výzkum a vzdělávání | služby

Evaluační projektu Na správnou cestu! II.

Průběžná evaluační zpráva

zpracováno pro Probační a mediační službu

SocioFactor s.r.o.

www.sociofactor.eu

Obsah

1.	Cíle formativní evaluace	3
2.	Výsledky formativní evaluace podle klíčových aktivit.....	4
2.1.	KA 01 - Rozvoj týmů pro mládež	4
2.1.1.	Vznik týmů pro mládež, počátek působení koordinátorů	5
2.1.2.	Činnost týmů pro mládež.....	6
2.1.3.	Předávání informací mezi koordinátory, metodická podpora	9
2.1.4.	Často řešená témata.....	10
2.1.5.	Dotazníkové šetření mezi členy Týmů pro mládež.....	22
2.1.6.	Program zaměstnávání	36
2.1.7.	Rozdíly při realizaci NSC I. a NSC II.	42
2.2.	KA 02 - Rodinné skupinové konference	42
2.3.	KA 03 - Proti násilí.....	44
2.3.1.	Rozdíly při realizaci NSC I. a NSC II.	48
2.4.	KA 04 - Zahraniční studijní cesty	48
2.5.	KA 05 Monitoring a evaluace projektu	50
3.	Závěr, doporučení	51

1. Cíle formativní evaluace

Účelem formativní části evaluace je poskytnout zpětnou vazbu projektu a jeho realizačnímu týmu. Důraz klademe na ověření, zda skutečný průběh realizace odpovídá plánovanému nastavení projektu, zda jsou vytvářeny všechny výstupy, a dále zhodnotíme způsob provádění projektových aktivit. Evaluaci provádíme tak, že systematicky sbíráme data o designu projektu a jeho implementaci. Vycházíme ze zkušeností plánovačů programu, realizátorů a participantů na projektu (účastníci, podpořené osoby). Formativní evaluace slouží ke zlepšení projektu tím, že se zkoumá fungování programu, kvality implementace a organizační kontext. V rámci této fáze nelze vyhodnocovat dopady v jejich plné šíři, což je dáno tím, že je projekt teprve realizován.

Obecné cíle formativní evaluace jsou následující:

- a) Zjišťovat efektivitu programu (projektu) – tzv. transformaci, tj. do jaké míry se daří vstupy převést do žádoucích výsledků, které jsou vymezeny jako žádoucí cíle projektu a aktivit.
- b) Zjišťovat relevanci poskytovaných aktivit. Relevancí aktivit se míní jejich schopnost reagovat na potřeby, které byly identifikovány v rámci přípravy projektu.
- c) Zjišťovat, jak program interaguje s vnějším prostředím.
- d) Reflektovat, jak se daří program (projekt) implementovat.
- e) Věnovat se inovativním částem projektu. Sledovat průběh aktivit, a to ve vztahu k prostředí, v němž jsou realizovány.
- f) Poskytovat zpětnou vazbu a komunikovat se zástupci realizačního týmu a dalšími aktéry. Předávat jim informace z formativní evaluace a maximálně je podporovat při jejich aktivitách, a to v atmosféře důvěry a spolupráce. Systematickým sběrem informací a jejich vyhodnocováním přispět ke zlepšení efektivity a celkovému úspěchu projektu.

2. Výsledky formativní evaluace podle klíčových aktivit

2.1. KA 01 - Rozvoj týmů pro mládež

Touto klíčovou aktivitou je podpořena činnost a rozvoj týmů pro mládež (TM) v deseti soudních okresech – pokračuje činnost ve 4 pilotních okresech (Plzeň-město, Brno-venkov, Opava a Náchod) z předchozího projektu a byla zahájena činnost v 6 okresech nových (Olomouc, Žďár nad Sázavou, Praha 9, Jeseník, Česká Lípa, Šumperk).

V pilotních čtyřech okresech je činnost TM nově rozšířena o vytvoření programu zaměstnanosti. Vedle rozvoje sociálních a pracovních dovedností program zaměstnávání mladistvým pachatelům poskytne příležitost získat finanční prostředky, ze kterých mladistvý zaplatí škody vzniklé spácháním provinění.

V šesti nových soudních okresech byla zahájena činnost koordinátora týmu pro mládež za účelem zefektivnění působení TM, podpory preventivních služeb a aktivit a jejich správného zacílení na základě znalosti regionu. Koordinátoři provedou Analýzu kriminality mládeže v soudních okresech, ve kterých se bude aktivita TM nově zavádět.

Součástí KA 01 je také vzdělávání koordinátorů TM v rozsahu 58 hodin (noví koordinátoři – 6 osob) nebo 42 hodin (koordinátoři, kteří působili v projektu „Na správnou cestu!“ – 4 osoby).

Výstupy KA 01

- Zvýšení kvalifikace 10 koordinátorů týmů pro mládež
- Zlepšení spolupráce odborných institucí a organizací a realizace opatření a rozvoj služeb zaměřujících se na prevenci kriminality mládeže v 10 soudních okresech
- Vytvoření metodiky programu krátkodobého zaměstnání pro mladé pachatele
- Realizace programu krátkodobého zaměstnání pro mladé pachatele ve 4 soudních okresech - zapojení min. 32 mladistvých do programu

Rozvoj týmů pro mládež je největší aktivitou projektu, které jsme také v průběhu evaluace věnovali největší pozornost. V této fázi evaluace jsme realizovali rozhovory se všemi koordinátory týmů pro mládež, s metodiky koordinátorů a také s probačními úředníky, kteří mají zkušenost s programem „krátkodobého zaměstnávání“ mladistvých pachatelů. Dále jsme realizovali dotazníkové šetření, v rámci kterého jsme oslovili členy všech týmů pro mládež.

2.1.1. Vznik týmů pro mládež, počátek působení koordinátorů

Týmy pro mládež vznikaly v různých soudních okresech (lokalitách) různým způsobem. Ve čtyřech lokalitách, ve kterých již tým působil v rámci předešlého projektu, měla činnost týmu navazovat. Vzhledem k pozdějšímu zahájení projektu než se předpokládalo, došlo mezi jednáními týmu (posledním v rámci NSC I. a prvním v rámci NSC II.) k časové prodlevě. Navíc z koordinátorů, kteří v daných lokalitách působili, nastoupili zpět na své pozice koordinátoři tři a nyní ji vykonává již jen jeden.

Ve většině lokalit se mnozí aktéři tvořící v současnosti tým již scházeli. Tato setkání byla pod hlavičkou různých institucí, nejčastěji PMS, případně města (členové pak byli aktéři působící ve městě) či pedagogicko-psychologické poradny. Setkání nebyla pravidelná nebo se uskutečňovala jen sporadicky a omezovala se spíše na předání aktuálních informací, případně práci nad kazuistikami. Činnost týmu před zahájením projektu NSC II. může mít svá pozitiva (důvěra, otevřenost) i negativa (hůře se mění „zajeté koleje“).

Postup utváření týmů se řídil podle zpracovaného **Metodického a procesního manuálu Týmu pro mládež**, který vznikl v rámci prvního projektu (PMS, 2015). V začátku svého působení navštěvovali koordinátoři potenciální členy týmu. Nejprve volili ty organizace, které dle manuálu mají tvořit jádro týmu - zástupci Okresních soudů, Okresních státních zastupitelství, OSPOD, PČR a PMS. Dalšími oslovenými aktéry pro účast v týmu byli zejména zástupci Městské policie, pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, diagnostické ústavy, dětské domovy a výchovné ústavy a MPSV (tzv. lokální síť). Zástupci výše jmenovaných institucí jsou obvyklými členy Týmů pro mládež. V některých soudních okresech je tým rozšířen o další členy z řad místní samosprávy (protidrogový koordinátor, místostarosta, manažer prevence kriminality). Jen zřídka jsou členy týmu zástupci neziskového sektoru, poskytovatelé sociálních služeb a preventivních programů, realizátoři probačních či resocializačních programů¹. Také s těmito organizacemi se koordinátor seznamoval, jeho úlohou bylo v co největší míře proniknout do dění v regionu. Zástupci neziskového sektoru vystupují v rámci týmu obvykle jako přizvaní hosté a jednání týmu obohacují o své zkušenosti, seznamují členy týmů se svou činností. V přehledu členů týmu nemůžeme ještě opomenout základní či střední školy, které také mají v některých týmech své zástupce, mnohem častěji se však stávají těmi, na které aktivity týmů cílí.

Koordinátoři počátek svého působení v lokalitách popisují vesměs jako „pohyb na tenkém ledě“. **Jistotu měli zejména ve způsobu postupu**, tedy za kým jít, jak představit činnost týmu, způsob jednání týmu apod. **Nejistí se mnozí cítili v odborné rovině**, a to přesto, že byli srozuměni s tím, že koordinátor

¹ Výjimku představuje Tým pro mládež ve Žďáru nad Sázavou, kde mají zástupci NNO silné zastoupení.

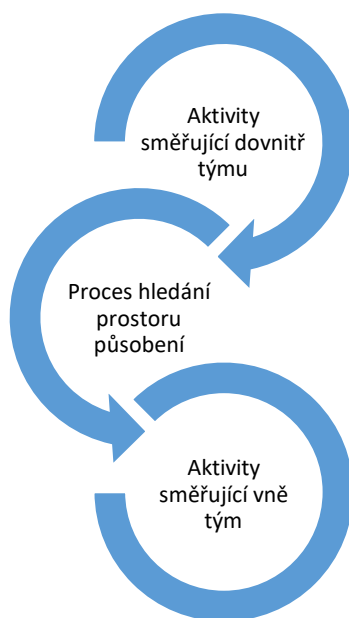
týmu nemůže být odborníkem ve všech oblastech práce jeho členů. Koordinátoři pociťovali potřebu alespoň povrchně se orientovat v tématech, zmiňovali pociťovanou nejistotu ve chvíli, kdy měli řídit diskuzi, v rámci které se odborně zcela neorientovali. Obtížné pak pro ně bylo také učinit z takového jednání zápis, neboť měli obavy, že neporozumění tématu z něj bude patrné. Zde vystupuje důležitost role metodika, který je v těchto situacích významnou oporou. Tato nejistota byla v počátku projektu spjata s dlouhým obdobím nástupu nových koordinátorů a organizací vstupního vzdělávání pro koordinátory až po několika měsících trvání projektu. Koordinátoři se snažili v odborných tématech zorientovat sebevzděláváním – návštěva knihoven, vzdělávací semináře, konference apod. Zde se shodně vyjadřovali, že v rámci projektu **oceňují možnost vlastního profesního rozvoje**. Vstupní vzdělávání vneslo do činnosti koordinátorů větší orientaci v odborné problematice. Nutné je ovšem zmínit, že díky časté obměně koordinátorů, se tato situace opakuje a je **potřeba nové koordinátory v maximální možné míře v odborné oblasti podporovat**.

Vzhledem k četnosti obměny koordinátorů jsme se v rámci evaluace zajímali o to, co novým koordinátorům přijde obtížné, a co jim naopak zorientování se v nové práci usnadňuje. Lehčí nástup nového koordinátora je zaznamenán tehdy, pokud mu práci předá jeho předchůdce, což není vždy možné. Koordinátoři, kteří vstupují do již „rozjetých“ týmů, se snaží zorientovat v tom, jaká je role koordinátora, a zároveň v dosavadní činnosti týmu. Ukazuje se, že velmi kladně je hodnocena praxe, kdy je **novému koordinátorovi určen jeden zkušenější kolega**, který mu představí jednak organizační záležitosti PMS (jak vyplnit cestovní příkaz, výkaz práce aj.), tak organizační záležitosti vztahující se k chodu týmu (jak má vypadat pozvánka na jednání týmu, zápis ze setkání týmu, zápis z jednání aj.). Tento kolega se stává pro nového koordinátora velmi důležitou osobou, dojde k navázání užší vazby a nový koordinátor se na něj obrací také v případě, že potřebuje konzultovat dílčí kroky vztahující se k týmu. Významná je také možnost účastnit se jednání týmů kolegů, která je jednak využívána při „zapracovávání“ nových koordinátorů a také v případech, kdy koordinátoři v rámci jednotlivých týmů řeší stejná témata (dává jim to možnost nadhledu).

2.1.2. Činnost týmů pro mládež

Jednání týmů pro mládež mají ve všech lokalitách podobnou strukturu. Začíná úvodními aktualitami, kdy jednotliví členové včetně koordinátora seznámí ostatní s novinkami ze svého působiště. Obvykle následují výstupy či příspěvky k předešlému dohodnutému tématu/dohodnutým tématům. Koordinátoři volí mezi možnostmi uskutečnit tým na jedno téma, které je komplexně rozebráno, nebo se hlouběji věnují jednomu tématu a k němu přidruží témata další. Právě druhá varianta, kdy se **jednání týmu věnuje vícero tématům, může být motivačním**, neboť každý z členů týmu si najde na jednání alespoň jedno téma, které jeho zajímá a může se k němu vyjadřovat.

Pokud se podíváme na činnost týmů, lze říct, že každý z týmů je docela jiný. Významnou roli v různosti hrají jak osobnosti koordinátorů, tak zejména osobnosti jednotlivých členů. Různí se míra zapojení jednotlivých členů týmu, jejich možnosti a ochota investovat čas nad rámec vlastní práce. V týmech jsou zastoupeni jednak ti, kteří se pasují do pasivnější role příjemců informací, tak ti, kteří se snaží o aktivnější postoj - činnost týmu rozvíjet. Obecně lze činnosti či aktivity týmů rozdělit podle toho, zda směřují dovnitř týmu nebo vně tým. Tyto dva směry však nepůsobí proti sobě, ale obvykle mají navazující charakter. Mezi tímto působením nalézáme ještě „proces hledání prostoru pro působení“.

Aktivity směřující dovnitř týmu jsou obvykle vysoce závislé na činnosti koordinátora, který přináší členům týmu informace ke zvoleným tématům. K této činnosti může využít možnosti přizvat hosty znalé tématu (odborníky), zajistit dostupné materiály, brožury apod., přinést do týmu informace o nabízených službách či praxi v lokalitě apod. Na této činnosti se mohou podílet také samotní členové svými vstupy/prezentacemi na jednání týmu. Tým si může k danému tématu požádat od koordinátora zjištění dalších informací a jedno téma tak může prostupovat vícero jednání týmu. Aktivity směřující dovnitř týmu zahrnují také kazuistická setkání a již zmíněné aktuality. Kazuistická setkání se ukázala jako velmi přínosná k vyjasnění kompetencí jednotlivých aktérů, k ujasnění postupu v určitých typech případů, k nastavení multidisciplinární spolupráce. Aktivity směřující dovnitř týmu rozšiřují obzory členů týmu a následně se mohou odrážet (a jak sami členové týmů uvádějí, také odrážejí) v praxi jednotlivých aktérů.

Na základě získaných informací se členové týmu snaží identifikovat „hluché místo“ nebo **prostor, který je vhodný pro působení týmu**. Zde se nabízejí dvě možnosti, že jej naleznou, nebo nikoliv. Koordinátor

by v tomto procesu hledání měl pouze tým podporovat v rozvoji úvah, nikoliv však navádět určitým směrem. V případě, že tým v daném tématu nenalezne pole svého působení, je dobré, aby koordinátor navrhl uzavření tématu.

V případě, že tým toto pole působnosti nalezne, získává koordinátor opět prostor pro svou práci. Tyto **aktivity již míří vně tým**, koordinátoři či projektoví pracovníci je nazývají „opatřeními“. Praxe ukazuje, že směřují k různým cílovým skupinám – dětem a mládeži (nejčastěji žákům škol), rodičům, školám a jejich zástupcům (ředitelům, školním metodikům prevence, učitelům), odborné veřejnosti (organizacím pracujícím s mládeží, zástupcům samospráv, policistům apod.) či veřejnosti obecně. Aktivity směřující vně nabývají mnoha podob v nejrůznějších kombinacích - organizace odborných setkání, pořádání tematických přednášek, tvorba letáků či metodických doporučení, podpora vybraných preventivních aktivit či probačních a resocializačních programů.

Prvotní fázi přinášení informací týmu vnímají koordinátoři jako velmi náročnou. Jako obtížné vidí vyhledávání hostů odborníků, kteří týmu mohou přinést cenné informace. Pro koordinátory by bylo snazší, kdyby měli možnost hosta finančně motivovat. Mnozí z nich však také zmiňují, že absence finančních prostředků za tímto účelem je „nutí“ hledat odborníky v regionu a nalézají zajímavé osobnosti. Dochází k posílení regionálního působení a ukazuje se, že je možné mnohé uspořádat bez finančního zajištění. Vzhledem k tomu, že napříč lokalitami řeší týmy některá shodná témata (např. záškoláctví, kyberprostor apod.), mohla by PMS zvážit konání společných workshopů nebo přednášek na tato témata a přenést možnost účasti do lokalit.

Proces hledání prostoru pro činnost týmu je pro koordinátory vnímán jako stěžejní. Uvědomují si, že to, zda tým tento prostor nalezne či nikoliv, by nemělo záležet na nich samotných, ale přesto cítí potřebu do tohoto stádia tým dovést. Zároveň tuto fázi identifikace prostoru pro realizaci opatření považují za jednu z nejnáročnějších a sami přiznávají, že mají tendenci tým podněcovat a „tlačit“ k nalezení svého působení. **Koordinátoři touží po hmatatelném výstupu, výsledku.** Pokud tým delší dobu takové místo nenalézá, cítí jistou frustraci. Pokud se tým shodne na potřebě realizovat určité opatření, které se tematicky dotýká jen části členů týmu, mohou koordinátoři uspořádat k danému opatření minitým. V praxi se konaly také minitýmy vycházející ze správního rozdělení soudních okresů – na úrovni jednotlivých ORP (např. Olomouc, Náchod). Výsledky minitýmu jsou přenášeny zpět na jednání celého týmu.

Důležitým tématem je **motivace členů týmu** k účasti na jednáních a k jejich aktivnímu zapojení. Již jsme zmínili, že jedním z motivačních prvků může být sestavení jednání týmu na základě témat, která se vztahují k různým oblastem. Koordinátoři popisují, že je vhodné průběžně se dotazovat členů týmu v rámci individuálních rozhovorů, co aktuálně profesně řeší, co potřebují, s čím se setkávají.

Koordinátoři zjišťují zpětnou vazbu na jednání týmu - dotazují se členů, zda bylo jednání užitečné, zda naplnilo jejich očekávání, zda se neodklonilo od toho, co si představovali. Motivace účasti orgánů činných v trestním řízení je závislá také na tom, na kolik jejich zástupci vnímají jako užitečnou znalost terénu - dostupných aktivit, programů apod. Svým postojem a přenosem svých zkušeností jsou také schopni ovlivnit profesní praxi jednotlivých členů (typicky například soudce, okresní státní zástupce). S aktivním zapojením se členů týmu velmi souvisí pocit bezpečného a příjemného prostředí. Ukazuje se, že pokud se někdo v rámci jednání týmu málo zapojuje nebo svým vystupováním v rámci jednání týmu vyjadřuje „negativní postoj“ vůči koordinátorovi nebo týmu, je vhodné se jej zeptat na důvody a znovu si ujasnit role v týmu. Koordinátoři také sledují přítomnost členů týmu na jednáních, a pokud některý z členů častěji nedochází, zjišťují důvody.

Koordinátoři se v rámci rozhovorů dotkli také **organizační stránky konání týmu**. S tím, že v rámci projektu není zajištěno místo pro setkávání, si bez větších problémů poradili. Jako nepříjemné vnímají, že nedisponují finančními prostředky na zajištění občerstvení, zejména pokud tým jedná 3 až 4 hodiny. Koordinátoři tedy většinou obstarávají drobné občerstvení ze svých prostředků. K tomu se pak přidává potřeba zajistit nádobí, kterými nejsou všechny prostory vybaveny. Koordinátor pak na jednání týmu přichází „ověřen“ technikou, potřebnými materiály, občerstvením, plastovým nádobím apod.

Zajímavým počinem je vznik **„Magazínu Týmů pro mládež“**, který je věnován projektu „Na správnou cestu!“. Magazín vyšel v srpnu 2018 a představuje činnost v jednotlivých lokalitách.

2.1.3. Předávání informací mezi koordinátory, metodická podpora

Koordinátoři veškeré výstupy ukládají na společný disk. Mají tak možnost vyhledávat v zápisech kolegů, čerpat zkušenosti od ostatních koordinátorů a seznámit se s příklady dobré praxe. Většina koordinátorů uvádí, že této možnosti využívali zejména v počátku svého působení. Pokud koordinátor potřebuje načerpat informace od kolegy, spíše si zavolají a informace si přepošlou mailem, protože je to rychlejší.

Hlavním zdrojem informací o činnosti kolegů jsou společné porady, které se uskutečňují 1 x za 2 měsíce společně pro „českou i moravskou větev koordinátorů“ a 1 x za 2 měsíce pro každou „větev“ zvlášť. Koordinátoři častěji uvádějí, že přínosnější jsou pro ně setkávání pouze v rámci jedné větve, kdy mají větší prostor pro probrání témat do hloubky. Společná setkání všech koordinátorů přinášejí více organizačních informací. Koordinátoři také uváděli, že se více orientují v aktivitách kolegů „své větve“.

Významné jsou pro koordinátory konzultace s metodičkami, které mají většinou podobu videohovorů. Samotná diskuse o připravovaných krocích dává koordinátorům možnost získat nadhled a více si ujasnit směr dalšího působení. Začínající koordinátor vnímá konzultace s metodičkami jako stěžejní. S délkou

působení koordinátora v lokalitě vzrůstá jeho orientace v problematice, utváří si síť spolupracujících subjektů, ví na koho se obrátit. Koordinátor si promyslí postup v konkrétním tématu a konzultace s metodikem mu umožňuje dát tématu ještě další rozměr.

Dotazovali jsme se koordinátorů, co je pro ně na práci koordinátora nejtěžší. Odpovědi mnohých z nich směřovaly do oblasti uchopení práce koordinátora, kterou vnímají jako velmi kreativní a zároveň těžko definovatelnou, volnou (s ne přesně daným obsahem). Mezi odpověďmi také zaznělo, že nejtěžší je motivace členů týmů a také vlastní motivace koordinátora. Koordinátoři uváděli střídání etap nadšení, pokud se daří realizace, s etapami, kdy vkládají energii do činností, které pak z nějakého důvodu realizovat nelze.

2.1.4. Často řešená témata

Témata, která týmy řeší, se profilovala na základě potřeb zjištěných mezi jednotlivými aktéry. Tým pro mládež na počátku každého roku společně vytváří plán činnosti – volí nejpalčivější problémy, které je potřeba řešit. Pro specifikaci témat měly sloužit také **Analýzy kriminality dětí a mládeže**, které koordinátoři v jednotlivých lokalitách zpracovali na základě dat získaných od různých aktérů. Z analýz však většina řešených témat nevychází, neboť jak sami koordinátoři konstatovali, analýzy postihují pouze kriminalitu zjištěnou, nikoliv tu skrytou, latentní. Také problémy, které jednotliví aktéři řeší a je nutné na ně reagovat, spadají do jiných oblastí. Přesto některá opatření na analýzu kriminality navazují, například zavedení resocializačních nebo probačních programů, projekt kyberkriminality v Náchodě. Koordinátoři také upozorňovali na měnící se statistická vykazování a omezenou možnost srovnání v čase. Ukázalo se také, že statistická čísla jsou příliš nízká na to, aby se dalo hovořit o trendech ve vývoji. Koordinátoři uváděli, že se statistická data pohybují na úrovni jednotlivců. Více informací přináší interpretace od členů, proč tomu tak je. Ideální cyklus, který je popsán v Manuálu pro koordinátory, má tři fáze: sdílení potřeby spolupráce → analýza → realizace opatření a vyhodnocení účinnosti. **Většina aktivit týmů však směřuje do oblasti prevence, k rizikům, k rodině, k výchovným problémům dětí a mladistvých.**

Mezi nejčastěji řešenými tématy se objevuje řešení kriminality spojené s internetem (kyberprostor, kyberkriminalita, kyberšikana). Dále záškoláctví, právní povědomí dětí v souvislosti s trestnou činností, užívání omamných či psychotropních látek (drogová problematika) a psychiatrické diagnózy u dětí. Mnoho témat se vzájemně překrývá, zasahují do sebe, navzájem na sebe navazují, snoubí se v jednom realizovaném opatření.

V následující části předkládáme na základě rozhovorů s koordinátory a také na základě zápisů z týmů pro mládež a vyhodnocení plánů činností, popsané způsoby řešení jednotlivých témat či spíše přehled realizovaných opatření k tématům. Přehled není zcela vyčerpávající, aktivit týmů je obrovské množství a nelze je v rámci evaluační zprávy všechny postihnout. Hledali jsme taková opatření (byť drobná), která mohou být pro jiné koordinátory inspirací. Co se přenositelnosti řešení témat týče, ukazuje se, že každý tým témata uchopí úplně jiným způsobem, nalézají nová opatření, která lze realizovat v daných podmínkách. Přenositelné jsou spíše postupy práce, způsob oslovování aktérů v lokalitě např. škol (skrže zřizovatele, PPP).

Kyberprostor

Problematiky kyberprostoru, kyberkriminality či kyberšikany se dotkly všechny týmy pro mládež. V některých týmech bylo téma kyberkriminality zvoleno jako prioritní (např. v Náchodě, Plzni, Brně-venkově, Jeseníku). V některých týmech se tomuto tématu věnovali v rámci setkání týmu, kdy byly na jednáních týmů prezentovány různé programy bezpečného chování v kyberprostoru (např. Praha 9). Kyberkriminalita byla také jednou z náplní seminářů, kulatých stolů či setkání s pedagogickými pracovníky (např. Česká Lípa). Ukazuje se, že toto téma je velmi široké a každý z týmů k němu přistupuje různě široce a v rámci opatření volí různé strategie. Ve Žďáru nad Sázavou k tématu kyberšikany detailně zpracovali kazuistiku, kterou koordinátorka následně prezentovala také týmu pro mládež v Brně-venkově. Často je v souvislosti s kyberprostředím zmiňován projekt E-bezpečí, jehož výstupy jsou na týmech prezentovány a jehož zástupci bývají na jednání týmů zváni.

Kyberkriminalita (Náchod)

Tým pro mládež v Náchodě realizuje jedinečné aktivity na poli kyberkriminality. Na základě provedené analýzy kriminality se ukázal nárůst problematických případů na OSPOD, kde jev přičítali zvyšující se kyberkriminalitě. Vznikl společný projekt týmu pro mládež a Policie ČR pod názvem „Děti ve virtuálním prostředí“, který preventivní působení zaměřuje na děti, rodiče a školy, resp. pedagogy. Tým aktivitu realizuje ve všech ORP, avšak v různé míře ve vztahu k různým cílovým skupinám – v závislosti na preferencích jednotlivých ORP. Za účelem realizace aktivity vznikly na úrovni jednotlivých ORP minitýmy. Vzhledem k tomu, že je celý proces stále v realizaci, není možné v současnosti popsat míru zapojení jednotlivých ORP, ale představit možnosti řešení, kterými se tým ubírá.

Zajímavou je snaha o zmapování situace ve školách před a po absolvování aktivit na základě týmem připomínkováného dotazníku. Dotazník školy budou vyhodnocovat samy.

Kyberkriminalita (Náchod)

Zacílení na školy

- Oslovení prostřednictvím PPP
- Pro pedagogy škol bude realizována přednáška (10 – 12 škol) zaměřená na obecný vhled do problematiky.

Cílení na rodiče

- Odborná přednáška pro rodiče, v rámci které bude představeno preventivní video místního 12letého youtubera, proběhne diskuse se studentkami majícími zkušenosti se sextingem a zároveň bude realizována přednáška zástupce KŘP Královéhradeckého kraje.
- Rodiče obdrží USB disky s preventivními spoty PČR. Na pořízení USB disků se koordinátorce podařilo zajistit finanční prostředky prostřednictvím MAS. Do této aktivity se nezapojily všechny ORP, některé se rozhodly více podpořit preventivní působení na žáky.

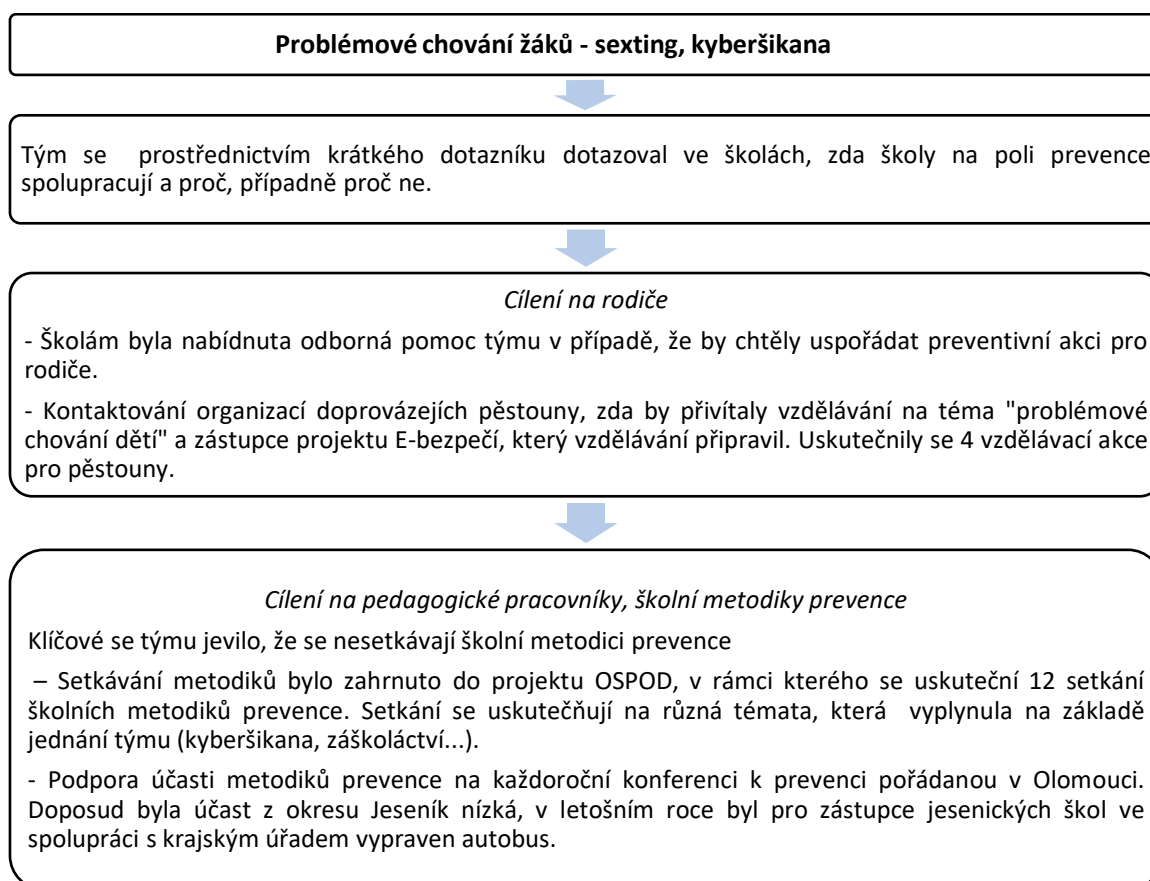

Cílení na žáky

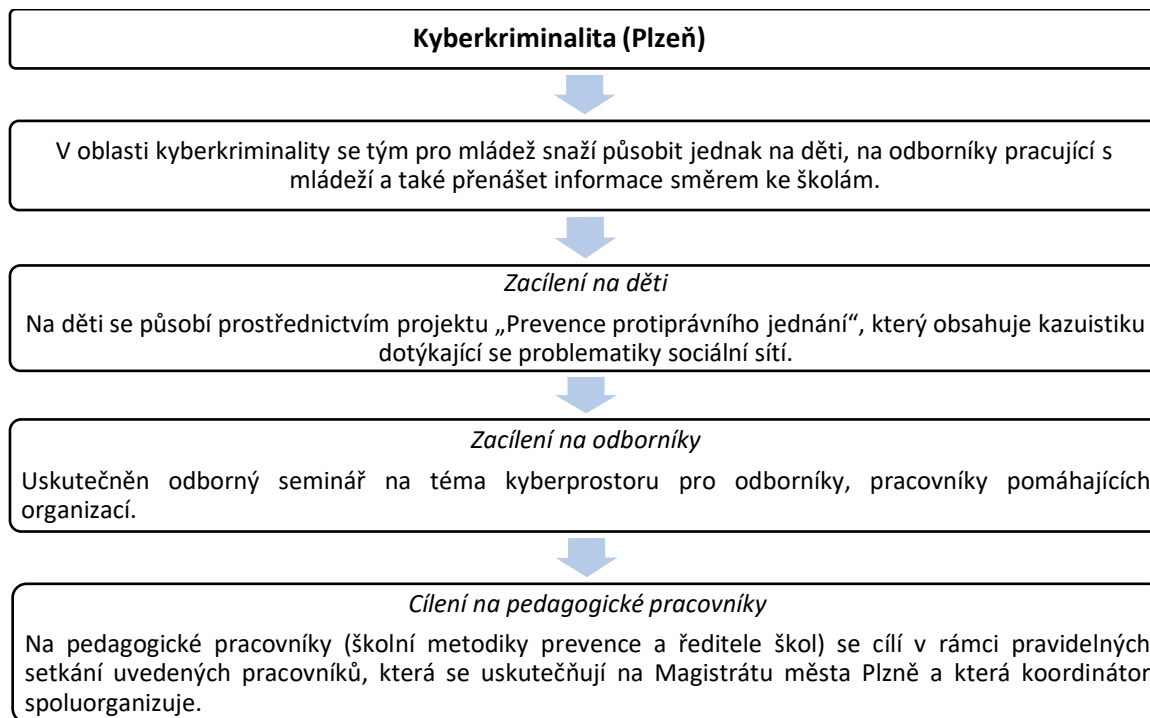
- **Představení divadla Fórum**, které je založeno na odehrání představení, v rámci kterého se hlavní postava dostává do komplikovaných situací, které nesprávně řeší. Následně je představení odehráno znovu, diváci již mají možnost jeho děj kdykoli zastavit a jednání hlavního hrdiny ovlivnit, mohou se sami stát aktéry. Na zajištění divadelního představení byly také koordinátorkou sháněny finanční prostředky, tentokrát prostřednictvím obcí. Pilotně bude projekt realizován ve městě Náchod.
- Další dvě preventivní aktivity: přednášky pro žáky 6. a 7. tříd ZŠ (zmíněné video youtubera a následná diskuse s policisty KŘP Královéhradeckého kraje) a interaktivní práce se žáky 2. stupně ZŠ – projekce preventivních spotů PČR a diskuse s žáky pod vedením třídních učitelů.

Problémové chování žáků - sexting, kyberšikana (Jeseník)

Na problémové chování žáků, zejména sexting a kyberšikana, se zaměřil tým pro mládež v Jeseníku. Původní záměr týmu směřoval k provedení dotazníkového šetření mezi žáky, možnosti tvorby podpůrných materiálů pro školy, rozšíření nabídky preventivních programů. Koordinátorka poskytla týmu informace o dostupných výsledcích šetření (E-bezpečí), dostupných metodikách a materiálech také a preventivních programech různých organizací. Na základě těchto informací se ukázalo, že tyto aktivity tým realizovat nemusí. Tým dále přemýšlel, kterou cestou se vydat a rozhodl se zacílit zejména na rodiče dětí a na podporu pedagogických pracovníků (konkrétně podporu setkávání školních metodiků prevence).

Kyberkriminalitě se věnuje také **tým pro mládež v Plzni**. Tým se rozhodl, že dojde k zapracování tématu do projektu „Prevence protiprávního jednání“. V rámci jednání týmu byly představeny programy a projekty věnující se problematice sociálních sítí (Bezpečný kraj, Standby – CPPT, E-bezpečí). Z jednání týmu vyplynula opatření uvedená níže.

Tým pro mládež v Brně-venkově se zabýval dostupností programů zaměřených na bezpečné chování v kyberprostoru. Týmu byli v rámci jednání představeny prezentace „Bacha v síti“, „Aby bylo bezpečno“, „Bezpečně v kyberprostoru“ a koordinátorka ze Žďáru nad Sázavou představila žďárským týmem vypracovanou kazuistiku ke kyberšikaně.

Tým si kladl za cíl vytvořit spoty k bezpečnému chování dětí v kyberprostoru - atraktivní alternativu přednášek vedených frontálním způsobem. Tým pro mládež se rozhodl jít cestou oslovení známých youtuberů. Koordinátorovi se podařilo kontaktovat dva youtubery, z finančních důvodů nakonec plánované spoty nebyly realizovány.

V rámci kulatých stolů konaných pro zástupce škol ve všech ORP, byli zástupci škol informováni o poradně E-bezpečí a požádáni o umístění odkazu na poradnu na webové stránky škol. Následovat by mělo ověření umístění odkazu na webových stránkách a případně opětovná motivace ředitelů škol k jeho umístění.

V Praze 9 vyjádřili členové týmu pro mládež poptávku po vzdělávání v oblasti kyberkriminality, na základě které se uskutečnily dvě tematicky zaměřená setkání. Členové týmu měli možnost zúčastnit se

prezentace RE:LIFE institutu na téma psychologie nelátkových závislostí, zástupce organizace EDULAB prezentoval příspěvek k problematice zavádění nových ICT do škol, proběhla beseda členů týmu s lektorem projektu E-Bezpečí a kazuistická prezentace PČR k tématu kyberšikany.

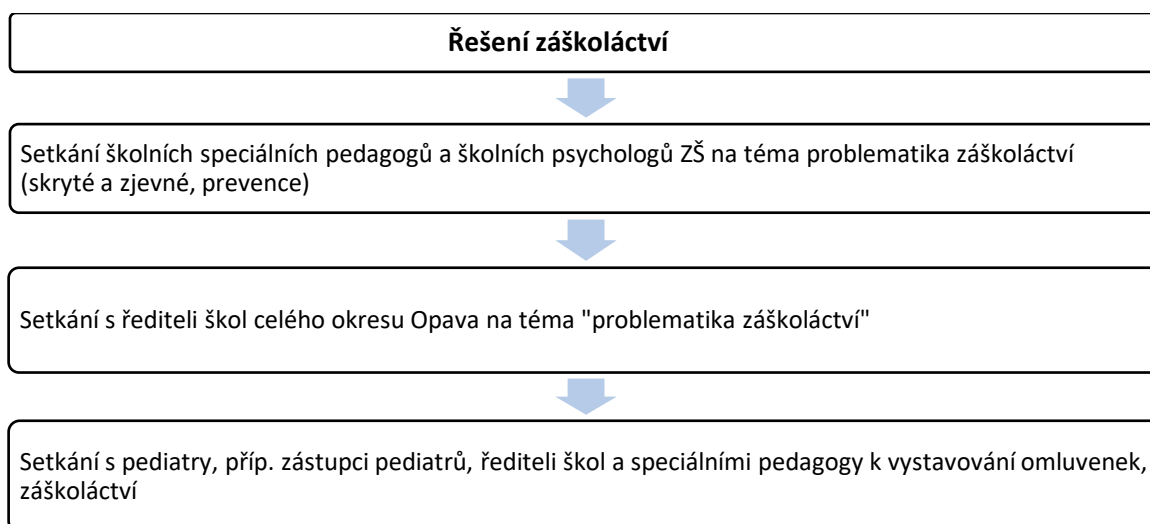
Koordinátorka se snažila o zavedení pražské odnože projektu E-Bezpečí, což se ale z důvodu nezájmu ze strany realizátora nepodařilo.

Záškoláctví

Záškoláctví je tématem, které se také prolíná mnoha týmy. V případě záškoláctví se jako primární cíl týmů jeví nastavení jednotné multidisciplinární spolupráce. Intenzivně se záškoláctví věnoval tým pro mládež **v Opavě**. Tématu se dotkl tým pro mládež **v Brně-venkově** v rámci tématu motivace dětí ke studiu (zmněno v části věnující se dalším zajímavým aktivitám) a také v rámci konaných kulatých stolů. V **České Lípě** byl vytvořen „společný postup v případě dlouhodobého záškoláctví“, na kterém se shodly OSPOD, MěP, obec, PČR a školy.

Řešení záškoláctví (Opava)

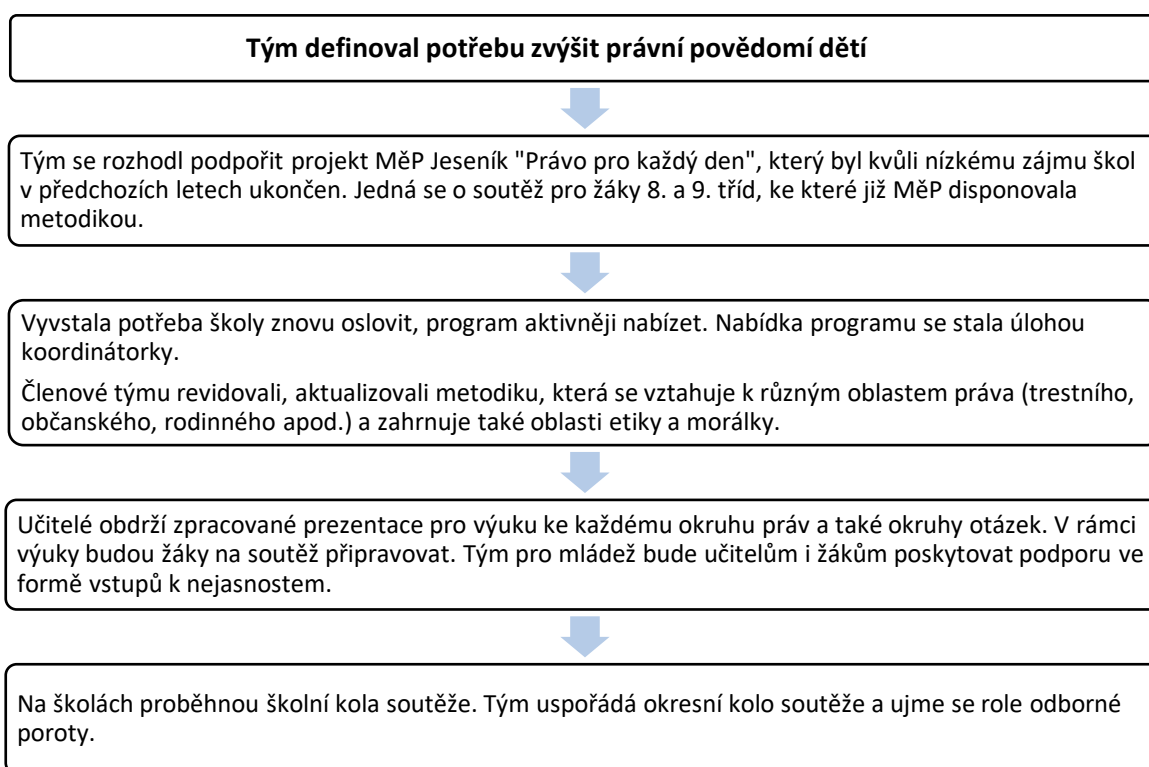
Tým pro mládež se v Opavě rozhodl uskutečnit tři setkání s různými aktéry škol a s pediatri k nastavení jednotného postupu.

Na poli zvyšování právního povědomí vznikají velmi zajímavé aktivity mnoha týmů. Aktivity směřují ke zvyšování právního povědomí dětí či žáků, ale také pedagogických pracovníků. K tématu jsme přiřadili také oblast prevence rizikového chování, neboť v mnoha lokalitách se tato témata vzájemně překrývají či na sebe navazují.

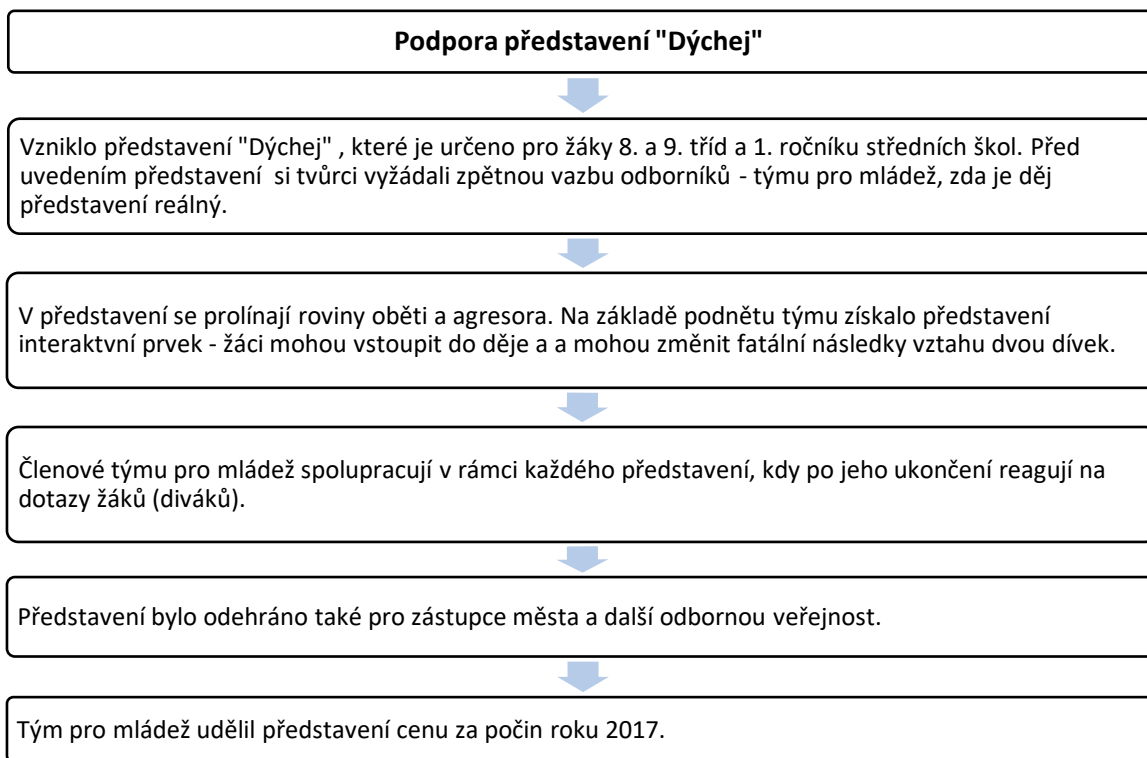
Vzdělávání dětí v problematice protiprávního jednání (Jeseník)

Tým identifikoval potřebu zvýšit právní povědomí žáků. Koordinátorka pro tým připravila přehled dostupných programů, které se na tuto problematiku zaměřují. Mezi těmito programy byl také již ukončený projekt Městské policie Jeseník, o kterém týmu přednesl příspěvek zástupce MěP.

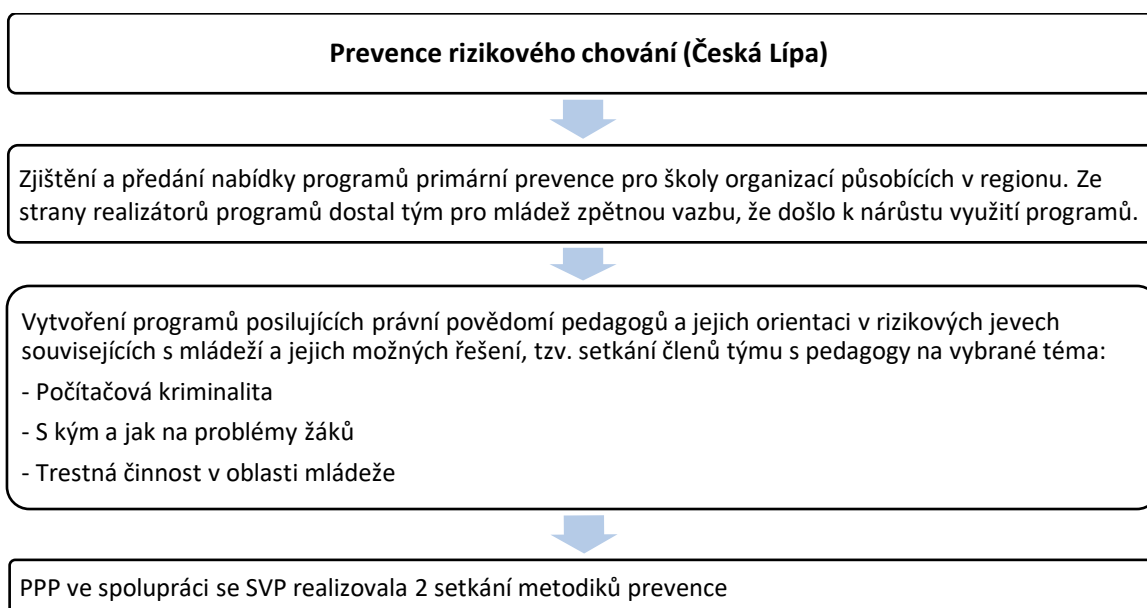
Představení „Dýchej“ (Žďár nad Sázavou)

Divadelní společnost EFFRENATA společně s Městskou policií připravovaly projekt zaměřený na primární prevenci - divadelní představení „Dýchej“, k jehož tvorbě přizvaly také koordinátorku týmu. Představení je vyprávěno z vězení jednou ze dvou dívek, které jsou jeho aktérkami. Každá z dívek se v určitém čase ocitá v roli pachatele a následně v roli oběti (obě roviny se prolínají). Představení končí úmrtím jedné z dívek.

Prevence rizikového chování (Česká Lípa)

Tým pro mládež v České Lípě se rozhodl podpořit prevenci rizikového chování dětí prostřednictvím šíření již nabízených programů prevence a působením na pedagogické pracovníky. K dané problematice vznikl „minitým pro vzdělávání“ ve složení zástupců PMS, SVP, PPP, ZŠ, SŠ a ÚV.

Prevence rizikového chování dětí, Olomouc

Na základě konkrétní události (stížnosti na shlukování mládeže v určitém místě) zorganizovala koordinátorka setkání NNO (poskytující terénní služby, NZDM), zástupce PČR a MěP. Cílem setkání bylo nastavit spolupráci zúčastněných aktérů v případech shlukování „nezařazené mládeže“ (kontaktování NNO ze strany PČR či MěP). Jednotlivé organizace si navzájem představily svou činnost, oblast působení, cílovou skupinu. V rámci společného setkání došlo k vyjasnění kompetencí a možností jednotlivých organizací v konkrétních případech. Po roce bude následovat další setkání, v rámci kterého bude reflektována zavedená praxe.

Koordinátorkou byl na základě tohoto jednání zpracován postup v 8 konkrétních případech protiprávního jednání, který byl konzultován s Městskou policií. Postup obdržely neziskové organizace, které se účastnily setkání.

Program prevence protiprávního jednání (Plzeň)

Program prevence protiprávního jednání v Plzni zahrnuje přednášky na školách, které realizují specialistky PMS na mládež.

V rámci programu byl vytvořen plakát, který upozorňuje na různé oblasti protiprávního jednání (např. jízda „načerno“) byl distribuován do škol. V současnosti se upravuje a k jednotlivým bodům na plakátu vznikají doprovodné texty (kazuistiky), které budou zavěšeny na webových stránkách „Bezpečná Plzeň“

Drogová problematika

Zneužívání návykových látek bývá také častým tématem týmů pro mládež. Ukazuje se však, že v rámci toho tématu nenalézají týmy pro mládež příliš prostoru k realizaci opatření. Téma bývá otevřeno, jsou představeny organizace, které se zabývají tématem testování dětí a mládeže, pracují se závislou mládeží apod. Někteří koordinátoři si v rámci tohoto tématu zapůjčují výstavu vytvořenou v rámci projektu NSC I. týmem z Brna „Mne se to netýká“ (v současnosti např. ve Žďaru nad Sázavou). Řešení kriminality v souvislosti se zneužíváním OPL bylo také např. řešeno v rámci setkání školních metodiků prevence a ředitelů škol v Plzni.

Tvorba databází a přehledů

Tvorba databází a přehledů se promítá do činnosti téměř všech koordinátorů. Ukazuje se však, že koordinátoři od této aktivity postupně upouštějí (příkladem může být Databáze dostupných služeb – Praha 9; Databáze/přehled s informacemi o seminářích, které mají jasný přínos – Česká Lípa) nebo jsou realizovány rychlou formou excelové tabulky (obvykle psycholog. služby pro děti – Jeseník, Žďár nad

Sázavou). Důvodem bývá rychlé zastarávání dat a nedořešené potíže s následnou aktualizací. Dvě větší databáze/přehledy jsou připravovány v Olomouci.

Přehled programů primární prevence (Olomouc)

Dotazník na mapování programů primární prevence (cílová skupina, specifikace programu, místo realizace, formy realizace). Přehled bude zaslán školám, policistům, OSPOD, vyvěšeno na stránkách měst. Důvodem pro vznik přehledu byla neznalost nabízených programů a jejich obsahu.

Přehled psychologických, psychiatrických služeb (Olomouc)

Mapování poskytovaných služeb (místo, provozní doba, kapacita, čekací doba apod.). Na mapování by mělo navázat setkání pracovníků OSPOD a psychologů, psychiatrů k vyjasnění a nastavení postupů.

Další zajímavé aktivity

Zavedení Cochemského přístupu (Jeseník)

V rámci týmu pro mládež došlo k otevření tématu o Cochemském přístupu, který je modelem interdisciplinární spolupráce aktérů zapojených do řešení rodičovských rozvodových sporů. Členové týmu si „Cochem“ zvolili jako jedno z prioritních témat. Následovala organizace setkání s realizátory Cochemské praxe v Novém Jičíně s cílem zjistit, jaké jsou jejich praktické zkušenosti. Členové týmu pro mládež vydefinovali, koho chtějí na setkání přizvat, kdy se jako vhodné ukázalo přizvat zástupce všech zainteresovaných organizací a institucí. Setkání se účastnili také další stěžejní aktéři ze soudního okresu Jeseník, kteří nejsou členy týmu pro mládež (např. opatrovnické soudkyně, poradna pro rodinu). Po setkání potřebovali členové týmu prostor pro zajištění podpory praxe od svých zřizovatelů. Všichni aktéři se shodli, že chtějí cochemskou praxi v soudním okrese Jeseník zavést, a za tímto účelem vznikla pracovní skupina.

Pracovní skupina se ujala plánování opatření, tvorby poučení pro rodiče, termínování opatrovnického řízení, pracovala na změně usnesení aj. Bylo potřeba zmapovat situaci v oblasti participace neziskových organizací v opatrovnickém řízení, možnosti bezplatného právního poradenství v regionu aj. Další postup v této problematice převzal do svých rukou OSPOD, který podal projektovou žádost, v rámci které je zavedení cochemské praxe jednou z aktivit. Jaká je nyní role týmu? Tým je informován o postupu zavádění Cochemské praxe, členové se podílejí na tvorbě informačních letáků apod., koordinátor je zván na jednání pracovní skupiny. Cochemská praxe se již implementuje.

Nastavení spolupráce OSPOD, PMS, PPP a škol (Brno-venkov)

Uspořádání kulatých stolů, jejichž smyslem bylo podpořit OSPODy ve spolupráci se školami. Tým vyjel do všech ORP, kde se setkal se zástupci škol. Učitelé disponují množstvím metodik, nyní měli možnost zeptat se všech členů týmů na postupy v konkrétních situacích. Cílem bylo také prolomit obavy pedagogů kontaktovat zástupce (represivní) organizace s žádostí o radu a zároveň pedagogy upozornit na jejich povinnosti. Tým reflektoval, že se školy dotazovaly po kulatých stolech častěji než předtím.

Vytvoření informačního letáku pro cizince (Česká Lípa)

Leták obsahuje informace k povinné školní docházce a je určen pro cizince z Mongolska a Vietnamu. Byl vytvořen ve spolupráci s OSPOD a PPP. Následně byl elektronicky distribuován na OSPOD městských úřadů.

Zavedení resocializačního/probačního programu pro děti a mládež (Jeseník)

Zavedení resocializačního nebo probačního programu v soudním okrese Jeseník byl jedním z prvních cílů týmu pro mládež. Koordinátorka zmapovala nabídku v jiných soudních okresech a na jednání týmu přizvala realizátory programu. Tým měl zájem zavedení programu v okrese podpořit prostřednictvím doložení potřebnosti na základě statistických dat. Pro jednu z organizací se zavedení programu do soudního okresu Jeseník ukázalo jako problematické. Druhá organizace našla prostor pro realizaci probačního programu v tomto soudním okrese a od září 2018 je program v realizaci.

Semináře pro pedagogické pracovníky (Česká Lípa)

Tým pro mládež podepsal s Místní akční skupinou Memorandum o spolupráci na poli vzdělávání pedagogických pracovníků. V rámci Minitýmu pro vzdělávání jsou identifikována možná témata vzdělávání pedagogických pracovníků, koordinátor seminář pro pedagogické pracovníky připraví a zorganizuje. Místní akční skupinou je seminář financován.

Motivace dětí ke studiu (Brno-venkov)

Tým pro mládež Brno-venkov zvažoval možnosti motivace dětí ke studiu. Jednou z možností se jevílo čerpání dotací prostřednictvím „šablon z operačního programu OPVV“ na obědy do škol. Zajištění obědů pro žáky se členům týmu jevílo jako forma pozitivní motivace žáků k setrvání ve škole a také jako jedna z možností prevence záškoláctví. Tým pro mládež přizval na jednání týmu zástupce škol, které mají s čerpáním dotací na tuto aktivitu zkušenosti a v rámci pořádaných kulatých stolů předali tato zjištění dále dalším školám.

Další z možností, jak děti motivovat ke studiu, identifikoval tým na poli doučování. Zprostředkoval prostřednictvím kulatých stolů možnosti doučování prostřednictvím programu univerzity (doučují studenti) a také možnosti čerpání finančních prostředků na doučování prostřednictvím zmíněných „šablon“.

Utvoření/narovnání vztahů organizací zapojených v týmu se školami (Praha 9)

Setkání členů Týmu pro mládež (OSPOD, PČR, PMS a PČR) s vedoucími školských odborů a vzájemné propojení těchto dvou skupin. V rámci opatření byl zaveden minitým pro oblast školství, v rámci kterého byla řešena systematická podpora supervize pro pracovníky školních poradenských pracovišť.

Setkávání v různých organizacích (Žďár nad Sázavou)

Setkání týmu pro mládež se uskutečňuje pokaždé v jiném prostředí (PČR, MěP, okresní soud, hasiči, intervenční centrum, pilotní projekt sociálního bydlení apod.). Členům týmu se nabízí možnost seznámit se s prostředím různých organizací a získat informace o jejich činnosti. Návštěvu v organizacích doplňovaly vstupy k příbuzným tématům.

Různé formy setkávání, semináře, besedy

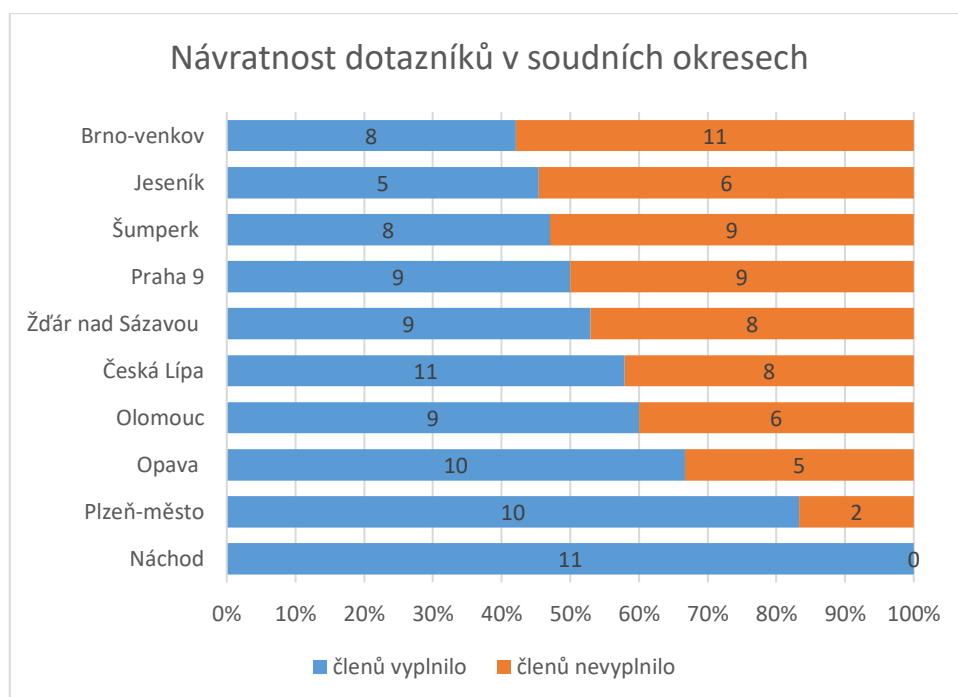
Týmy pro mládež jsou často iniciátory setkávání, seminářů, besed apod. pro různé cílové skupiny, mezi kterými převládají pedagogičtí pracovníci a žáci škol. Setkání bývají často opakována, mění se témata setkání. Zde uvádíme některá z nich:

- *Pravidelná kazuistická setkávání kurátorů pro mládež a specialistek na mládež PMS* za účelem sdílení dobré praxe (Plzeň-město)
- *Setkání ředitelů ZŠ a školních metodiků prevence* (Plzeň), koordinátorka je spoluorganizátor
- *Besedy s vězněnými ženami a vězeňským psychologem* – podpora pokračování z předešlého projektu Na správnou cestu! (Opava)
- *Setkání školních metodiků prevence* se členy týmu pro mládež (Opava)
- *Setkání státního zástupce se zástupci obvodních oddělení PČR, OSPODy a PMS* k trestnímu řízení s nezletilým. Sjednání praxe 7 obvodních oddělení – připomenutí zásad práce u nezletilým. (Brno-venkov)
- *Seminář na téma sebepoškozování*
- *Seminář Hate Free Culture*, Bc. Jana Leitnerová – „Nestalo se, ale mohlo by se stát“ (Žďár nad Sázavou)
- *Seminář spojený s workshopem Kyberbezpečí*, Mgr. Petra Svobodová, Mgr. Straka (kurátor pro mládež Třebíč), (Žďár nad Sázavou)

- *Prezentace agendy mládeže PMS pro metodiky prevence a manažery prevence kriminality* (Praha 9)
- *Právní minimum pro žáky* - přednáší kurátor pro mládež (Opava)

2.1.5. Dotazníkové šetření mezi členy Týmů pro mládež

Dotazníkové šetření mezi členy Týmů pro mládež se orientovalo do oblasti naplňování cílů projektu a do oblasti organizace Týmů pro mládež tak, aby jeho výsledky nabídly realizátorovi projektu a koordinátorům zpětnou vazbu k činnosti týmu. Dotazník nabízel členům týmu dostatek prostoru pro vyjádření vlastního názoru a podnětných informací, které mohou sloužit koordinátorovi k úpravě činnosti týmu. Dotazníkové šetření probíhalo od 19. 10. do 2. 11. 2018, následně bylo prodlouženo do 9. 11. 2018, o čemž byli členové týmu vyrozuměni. Celkem v dotazníkovém šetření odpovědělo 90 respondentů a návratnost činila 60 %.

Graf ukazuje návratnost dotazníků podle jednotlivých soudních okresů. Je patrné, že nejvíce se zapojili členové týmů pro mládež v Náchodě (11 z 11). Následují členové týmu z Plzně-města (10 ze 12), Opavy (10 z 15), Olomouce (9 z 15) a České Lípy (11 z 19). O málo více než polovina členů se zapojila také ve Žďáru nad Sázavou (9 ze 17), kde se zapojili zejména představitelé státního sektoru. V Praze 9 se zapojila přesně polovina členů (9 z 18) – zde lze nízkou účast v evaluaci spojit s obměnou koordinátora, která proběhla v nedávné době, a od ledna převezme tým opět nový koordinátor. Méně než polovina členů odpověděla v Šumperku (8 ze 17), Jeseníku (5 z 11) a v Brně-venkově (8 z 19). V

Šumperku nízkou účast spojujeme s teprve dvěma setkáními týmu (dva členové nám zaslali zpětnou vazbu, že se prozatím necítí kompetentní dotazník vyplnit). V Jeseníku může být nízká účast spojena s vyhodnocováním činnosti týmu samotnou koordinátorkou, která členy týmu žádala o zpětnou vazbu na konci roku 2017. Také v Brně-venkově zmiňoval koordinátor, že průběžně obchází členy týmu a sbírá podněty pro činnost týmu a dotazuje se na možnosti zlepšení. Podobně je tomu ve Žďáru nad Sázavou, kde koordinátorka zvažovala, kam tým pro mládež v činnosti dále posunout, a uspořádala brainstorming na téma: „Co nám tým přináší, co bychom chtěli dále dělat a co pro to každý z členů může udělat.“

Postup sběru dat a metodologie jejich zpracování

Nástrojem sběru dat určených k analýze byl strukturovaný dotazník obsahující otázky v uzavřeném (výběr z předem daných variant), otevřeném (možnost formulovat odpověď vlastními slovy) a polootevřeném (kombinace obou předchozích tvarů otázek) tvaru. Díky množství otevřených otázek v dotazníku měl být respondentům zajištěn maximální prostor pro přesné a detailní vyjádření svého přesvědčení. Tím mělo dojít k eliminaci omezení dotazníkového šetření, které jako nástroj standardně příliš mnoho prostoru volným vyjádřením respondentů neposkytuje. Dotazníkové šetření bylo organizováno prostřednictvím e-mailové komunikace, kdy byly respondentům rozeslány dotazníky ve formátu document word. Důvodem byly zejména obavy realizátora projektu ve vztahu k přístupu členů z řad státních organizací k online formuláři. Pro větší motivaci týmů k vyplnění dotazníků byli členové před zahájením dotazníkového šetření informováni a požádáni o vyplnění dotazníku svými koordinátory.

Vzhledem k malému vzorku respondentů za jednotlivé Týmy pro mládež se statistické zpracování dat opíralo zejména o frekvenční analýzu, která uvádí výsledky v absolutních hodnotách. Počet odpovídajících respondentů nepřesahuje hodnotu 100, která je obecně pokládána za minimální hranici pro uvádění výsledků v relativních číslech.

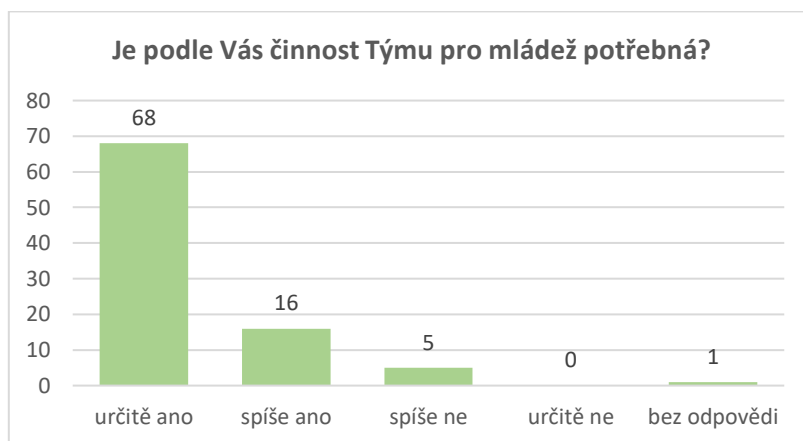
Data z otevřených otázek byla zpracována spíše kvalitativními postupy, kdy byly v odpovědích respondentů vyhledávány:

- častěji se opakující prvky (názory, postřehy, potřeby),
- zajímavé relace (například výskyt více odlišných pohledů na určitou problematiku mezi respondenty).

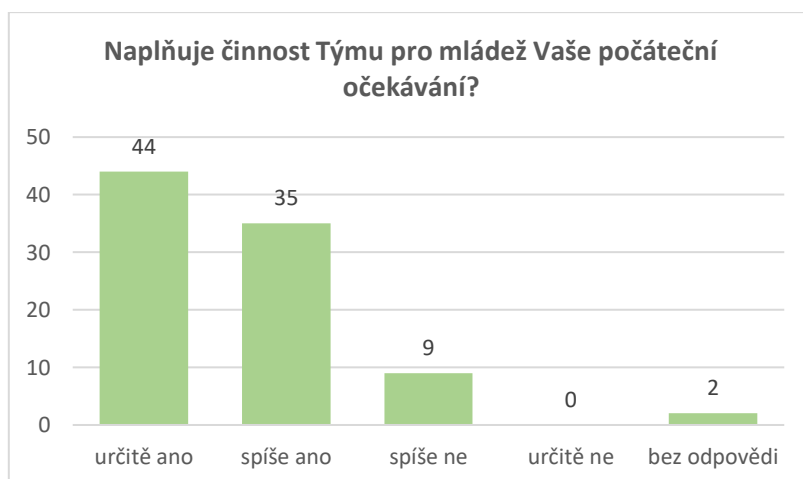
Celkové výsledky jsou uvedeny v grafech (zpravidla uzavřené a polootevřené otázky v dotazníku). Výsledky za jednotlivé týmy pro mládež jsou uváděny zvlášť v podkapitolách věnujících se jednotlivým týmům. Výsledky za jednotlivé týmy jsou v textu nabídnuty pouze, pokud se odpovědi výrazněji odlišují.

Výsledky všech týmů pro mládež

První otázka, kterou jsme členům týmu položili, se vztahovala k potřebnosti týmu.

O potřebnosti činnosti Týmů pro mládež jsou jejich členové přesvědčeni. Za určitě potřebnou považuje jeho činnost 68 respondentů a za spíše potřebnou 16 respondentů. Odpověď, že činnost týmu je spíše nepotřebná uvedlo 6 respondentů a žádný z respondentů není o nepotřebnosti přesvědčen. Na otázku neodpověděl 1 respondent.

Činnost týmu naplňuje očekávání většiny členů týmů (79 z 90), 9 respondentů uvedlo, že jeho očekávání spíše nejsou naplňována a žádný respondent neuvedl, že činnost týmu jeho očekávání určitě nenaplňuje. Na otázku neodpověděli dva respondenti.

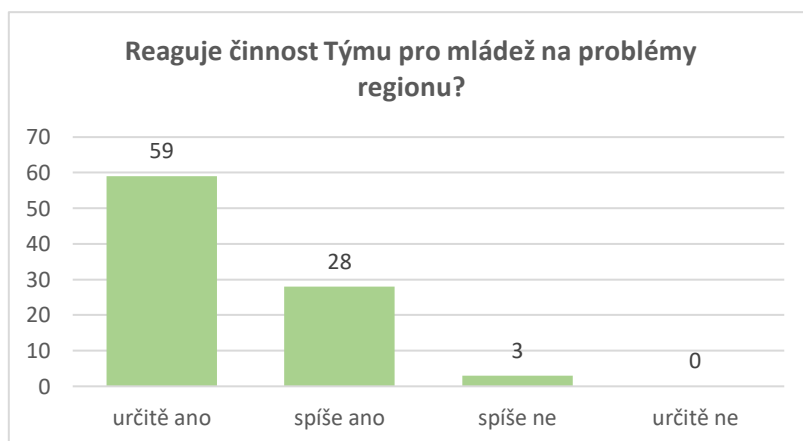
Respondenti, jejichž očekávání spíše nejsou naplňována, jsou členy Týmu pro mládež Žďár nad Sázavou (5 z 9 odpovídajících; tým celkem čítá 17 členů) a také týmu pro Prahu 9 (3 z 9 odpovídajících; tým celkem čítá 18 členů) a Olomouce (1).

Dále mohli respondenti uvést, **jaká jejich očekávání nejsou naplněna**. Ukazuje se, že nenaplněná očekávání směřují do oblasti realizace konkrétních opatření a zavedení možných postupů v praxi.

Členové Týmu pro mládež Žďár nad Sázavou uváděli, že očekávali setkávání zaměřená na rozpracovávání „metodik“ činnosti pro různé subjekty. Očekávají více konkrétních výstupů, větší propojení s praxí členů. Tématy by se chtěli zabývat více do detailu a dojít ke konkrétním postupům. Témata by dle nich měla být rozebírána více do hloubky: *„Volba rozdílných témat pro jednotlivá setkání nevede ke konkrétní činnosti.“* Dosavadní program považují za pestrý a obohacující, nicméně mají pocit, že je potřeba činnost týmu posunout.

Členové týmu Praha 9 uváděli, že očekávali praktické dopady a činnost týmu se odehrává spíše v teoretické rovině. Očekávali více praktických případů, které se zaměří na kompetence všech účastníků. Zároveň zaznělo od jednoho z členů týmu, že by očekával praktické dopady a tým je schopen vydefinovat potíže, v praxi zůstávají z různých důvodů neřešitelné.

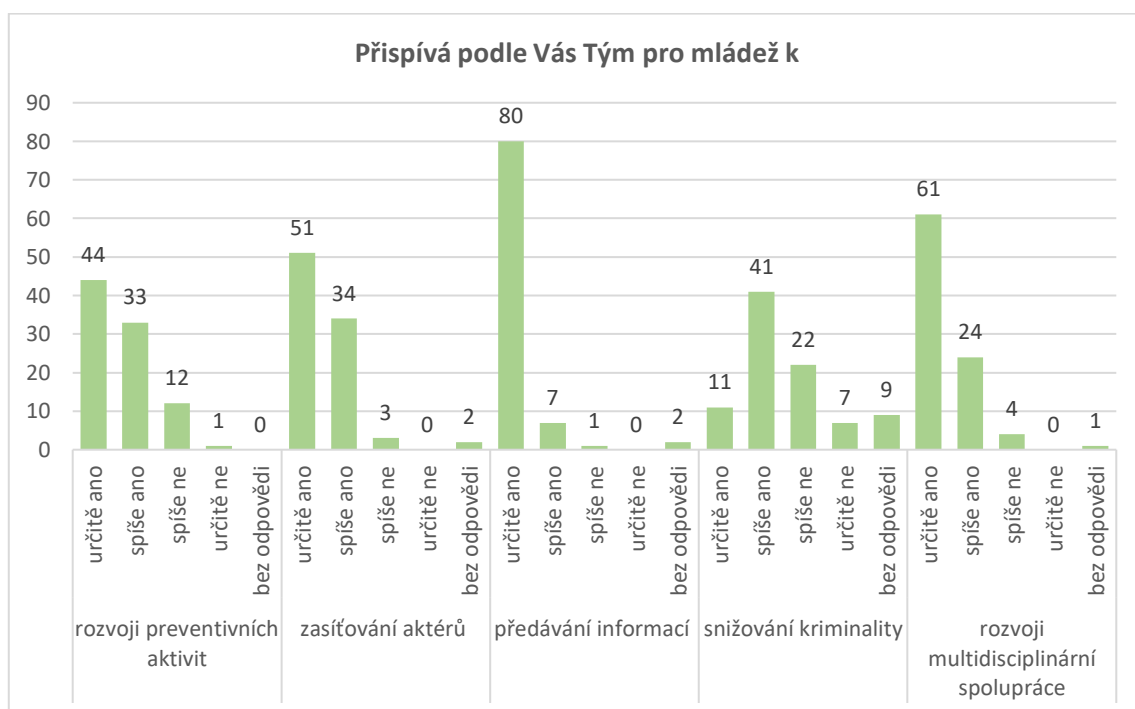
Člen týmu z Olomouce uvedl, že jeho očekávání souvisela se sjednocením postupů, což ale sám ohodnotil jako nemožné z důvodu širokého názorového spektra a neexistujících možností týmu ve formě tlaku na jednotlivé aktéry.

Členům týmů jsme položili otázku, zda **činnost týmu reaguje na problémy regionu**. Respondenti v této otázce volili nejčastěji varianty odpovědi „určitě ano“ (59) a „spíše ano“ (28), pouze 3 respondenti odpověděli „spíše ne“ a žádný z nich nevedl „určitě ne“.

V rámci otázky jsme členům týmů dali volný prostor pro komentář jejich volby. Zde respondenti nejčastěji podkládali svá tvrzení konstatováním, že členové týmu mají možnost program týmu ovlivňovat jednak připomínkováním programu a také volbou témat v rámci tvorby plánu činnosti. Respondenti také uváděli, jak konkrétně tým reaguje, jakými tématy se zabývá, jaké jsou výstupy a vize týmu do budoucna. Člen týmu pro Náchod uváděl: „Jako prioritu jsme určili řešení situace ohledně kyberkriminality. Nadále máme v plánu zaměřit se na vybudování adiktologické ambulance a poté případně téma záškoláctví.“ Jiný člen týmu ze Žďáru nad Sázavou uvedl: „Témata setkání vychází z potřeb jednotlivých členů týmu, mají prostor je navrhnout, případně koordinátorka nabízí témata dle vlastního uvážení, založeném na znalosti problematiky.“

Určité pochyby o reagování týmu na problémy regionu se objevují tam, kde tým působí v rámci rozlehlého regionu – členové týmu si nejsou jisti, že tým reaguje na potřeby všech ORP či měst v rámci soudního okresu. Pochybnosti pociťují také ti členové, kteří nejsou přesvědčeni o dostatečnosti reakce, respektive uvádějí, že jsou problémy týmem pouze pojmenovány.

Položili jsme členům týmu otázku, zda tým přispívá k rozvoji preventivních aktivit pro ohrožené děti a mládež, k zasíťování aktérů pracujících s mládeží, k předávání informací mezi jednotlivými členy týmu (příp. hosty), ke snižování kriminality dětí a mladistvých a k rozvoji multidisciplinární spolupráce. Tato otázka byla polootevřená, takže členové měli možnost uvést jinou oblast, v níž dochází díky týmu ke zlepšení.

Členové týmů se kloní k názoru, že týmy jsou přínosem ve všech uvedených oblastech. Je zřejmé, že **nejčastěji jsou členové týmů přesvědčeni, že tým přispívá k předávání informací mezi členy týmu a hosty** (určitě a spíše ano – 80, spíše ano – 7, spíše ne – 1).

Podobně respondenti hodnotili **přínos týmu k rozvoji multidisciplinární spolupráce** (určitě ano – 61, spíše ano – 24, spíše ne – 4) a **k zasíťování aktérů pracujících s mládeží** (určitě ano – 51, spíše ano – 34, spíše ne – 3).

Takto jednoznačné odpovědi již nezískáváme v případě dotazu na **přínos v oblasti rozvoje preventivních aktivit** (určitě ano – 44, spíše ano – 33, spíše ne – 12, určitě ne 1). Pokud se podíváme, ve kterých lokalitách členové týmu uváděli, že činnost týmu spíše nepřispívá k rozvoji preventivních aktivit, pak zjistíme, že se jedná o tým Prahy 9 (4 z 9 odpovídajících členů), Žďáru nad Sázavou (5 z 9 odpovídajících členů), Olomouce (2 z 9 odpovídajících členů) a Šumperka (1 z 8 odpovídajících členů). Ve všech ostatních lokalitách volili respondenti odpovědi „určitě ano“ a „spíše ano“. Vůbec nejvíce přesvědčené jsou týmy působící v soudních okresech Náchod (určitě ano - 8 z 11 odpovídajících; tým celkem čítá 11 členů) a Jeseník (určitě ano – 4 respondenti z 5; tým celkem čítá 11 členů).

Méně jistí jsou členové týmu v **přínosu týmů pro snižování kriminality dětí a mladistvých**, kdy o přínosu je přesvědčeno 11 respondentů, „spíše ano“ uvedlo 41 respondentů, 22 respondentů uvedlo „spíše ne“ a 7 respondentů „určitě ne“.

V případě přínosu týmu ke snižování kriminality, pak odpovědi klonící se k variantě ne jsou rozprostřeny napříč všemi lokalitami. Výjimku představuje pouze soudní okres Jeseník, kde takovou variantu neuvedl žádný respondent. V Jeseníku volili členové pouze varianty „určitě ano“ (1) a „spíše ano“ (4), což může souviset s aktivitou týmu směřující k zavedení probačního programu.

Dále jsme respondentům dali možnost vyjádřit, **v čem spatřují největší přínos týmu?** Většina odpovědí se prolíná napříč lokalitami.

Nejčastěji považují respondenti za největší přínos možnost **poznání ostatních členů osobně**. Jeden z respondentů uvedl, že konečně poznal lidi, se kterými si do té doby pouze telefonoval. Ukazuje se, že navázání osobního kontaktu otevírá členům prostor pro konzultaci svých postupů či konkrétních případů, konfrontaci názorů a metod, dává jim pocit, že na to nejsou sami. Možnost konzultovat konkrétní případy, sdílet obtíže, požádat o radu, a to v prostředí, které považují za bezpečné, považují členové za přínosné.

Dalším přínosem je **síťování aktérů a rozvoj multidisciplinární spolupráce**, nalézání možností spolupráce napříč institucemi. Seznámení se s prací dalších členů týmů, objevování jejich limitů a

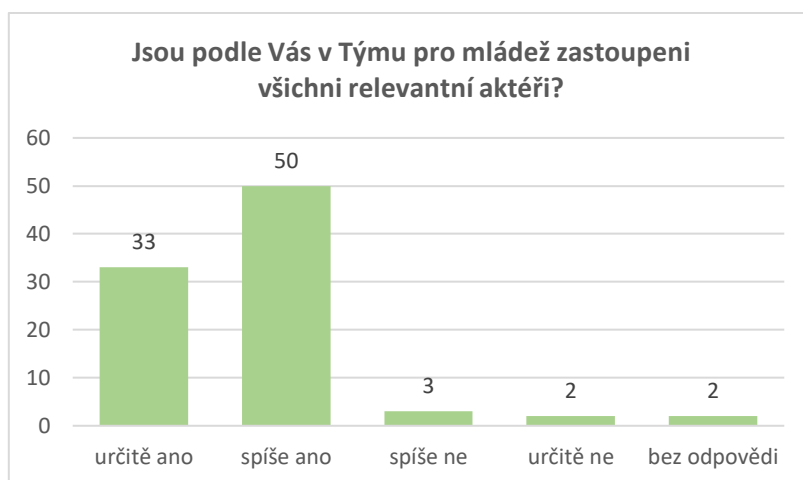
možnost nastavení postupů, sjednocení postupů v regionech či nastavení budoucí spolupráce. Jeden z respondentů Prahy 9 uvedl: „*Rozvoj multidisciplinární spolupráce, předávání zkušeností a postupů z praxe, získání nového pohledu na projednávanou věc a zjištění možností dalších aktérů.*“ Další respondent z Brna-venkova uvedl, že za nejvíce přínosnou považuje: „*Koordinaci činnosti a aktualizaci spolupráce mezi jednotlivými aktéry na poli prevence kriminality, pojmenování dobré praxe a pojmenování a řešení mezer na poli spolupráce. Tím pádem i zvyšování efektivity podpory cílové skupiny.*“ Sdílení příkladů dobré a špatné praxe bylo také často jmenovaným přínosem.

Přínosné je **sdílení informací a příliv informací a novinek**. Konkrétně členové týmu zmiňovali informace o NNO působících v lokalitách, o preventivních programech apod.

Zmiňována byla také **práce s případovými studiemi**, rozebrání problému z více pohledů. Jednání týmu dává členům příležitost nahlížet na problémy z různých úhlů.

Setkávání týmů pro mládež dává jejich členům **příležitost reakce na aktuální trendy**.

Vyjma výše zmíněných přínosů, které se objevovaly napříč lokalitami, jmenovali členové také jiné přínosy, více konkrétní či mířící do oblasti konkrétních aktivit a opatření. **Zmiňovali to, o čem jsou přesvědčeni, že se týmu podařilo**. Hodnocením největšího přínosu se vymyká tým **Náchod**, kde vyjma výše zmíněného členové častěji než v jiných lokalitách zmiňují jako největší přínos rozvoj preventivních aktivit, práci na preventivních projektech, práce na projektu kyberkriminality, koordinaci návazných aktivit. **V Jeseníku** vidí někteří členové největší přínos v rozběhnutí konkrétních projektů a aktivit a jejich koordinaci. Také členové týmu **Opavy** zmiňují, že jsou díky týmu schopni reagovat na aktuální problémy preventivními aktivitami. V hodnocení největšího přínosu týmu **Prahy 9** se ukazuje, že se daří práce v oblasti školství, jeden ze členů uvedl: „... v prohlubování meziresortní spolupráce daného regionu na úrovni odborů školství a OSPOD v prevenci rizikového chování dětí a mládeže a přes zřizovatele i aktivizaci škol v této oblasti.“ Členové týmu ve **Žďáru nad Sázavou** zmínili „materiál ke kriminalitě mládeže“ a pravidelně aktualizovaný podrobný seznam odborných pracovišť v regionu.

Respondenti se převážně domnívají, že v jejich Týmu pro mládež jsou **zastoupeni všichni relevantní aktéři**, častěji se kloní k variantě „spíše ano“ (50 respondentů) než k „určitě ano“ (33 respondentů). Pouze 5 respondentů se domnívá, že zastoupení nejsou (spíše ne - 3, určitě ne – 2). Dva respondenti na otázku neodpověděli.

Členové sedmi týmů uváděli pouze varianty určitě či spíše ano. „Určitě ne“ odpověděli členové týmu Žďár nad Sázavou (2) a „spíše ne“ členové týmu Praha 9 (2) a Opava (1).

Vyzvali jsme respondenty k tomu, aby uvedli, **kdo jiný by měl být v týmu zastoupen**. Možnosti zastoupení dalších aktérů uváděli také někteří z těch, kteří odpověděli „spíše ano“. Návrhů na zapojení dalších aktérů je mnoho, je však potřeba vždy zvažovat, zda se díky velkému počtu členů nestane tým nefunkční. Jeden respondent z týmu v Plzni uvedl, že díky tomu, že se na jednání týmu daří zvát aktuální hosty z různých organizací vždy k danému tématu, má tým vždy multidisciplinární zastoupení. Důležité podle něj je také propojení Týmu pro mládež na další pracovní skupiny.

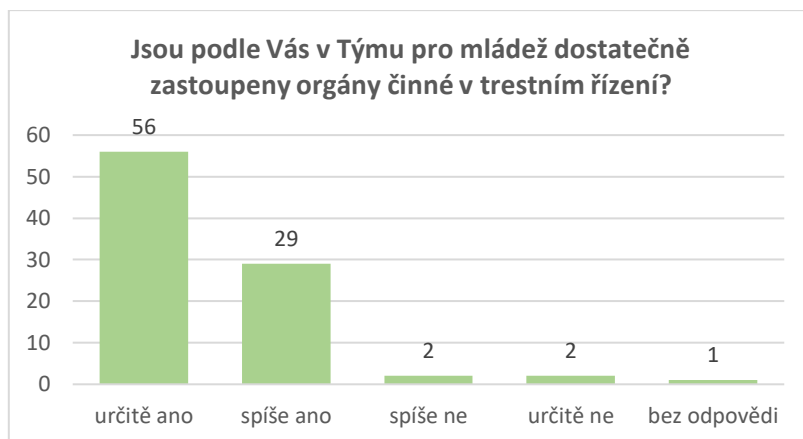
Ve Žďáru nad Sázavou podle jednoho člena chybí v týmu odborník z oblasti dětské psychiatrie, který je však zároveň vnímán jako „nedosažitelný“. Dále vždy jeden respondent uváděl, že je do týmu potřeba zástupce samospráv a větší zapojení orgánů činných v trestním řízení.

Zastoupení psychologa, větší zastoupení PČR, zřizovatelů škol by přivítal vždy jeden člen týmu Prahy 9. Zde se také objevil návrh na zapojení NNO pracujících s mládeží, škol a koordinátora prevence kriminality, postradatelní by pak podle názoru stejného respondenta mohli být pracovníci z úrovně kraje.

V Náchodě jeden z členů týmu upozorňuje na nastalý odchod soudce, který se týmu dříve účastnil. Nyní je tým bez tohoto zastoupení.

V Jeseníku jeden člen navrhuje zapojit do týmu metodiky prevence základních škol a zástupce obcí s vyloučenými lokalitami.

V Opavě také jeden z respondentů uváděl, že by do týmu zapojil neziskové organizace, jejichž činnost spadá do oblasti prevence kriminality.

Na otázku, zda jsou v týmech zastoupeni všichni relevantní aktéři, navazovala další vztahující se pouze k **zastoupení orgánů činných v trestním řízení**. V tomto případě uváděli členové týmu nejčastěji „určitě ano“ (56) a „spíše ano“ (29). Variantu „spíše ne“ a „určitě ne“ zvolili vždy dva respondenti. Na otázku neodpověděl 1 respondent.

To, že nejsou dostatečně zastoupeny orgány činné v trestním řízení, se domnívají 2 členové týmu ve Žďáru nad Sázavou. Dva členové týmu ze Žďáru by uvítali přítomnost státního zástupce a soudce, jeden uvedl také zástupce PČR. Další 3 členové zmiňují, že přestože soud v týmu zastoupen je, zástupce soudu je často nepřítomen pro časové vytížení. Nedostatečné zastoupení vyjádřila také koordinátorka týmu, která se houževnatě snaží o členství okresního státního zastupitelství, které prozatím stálé členství v týmu odmítá.

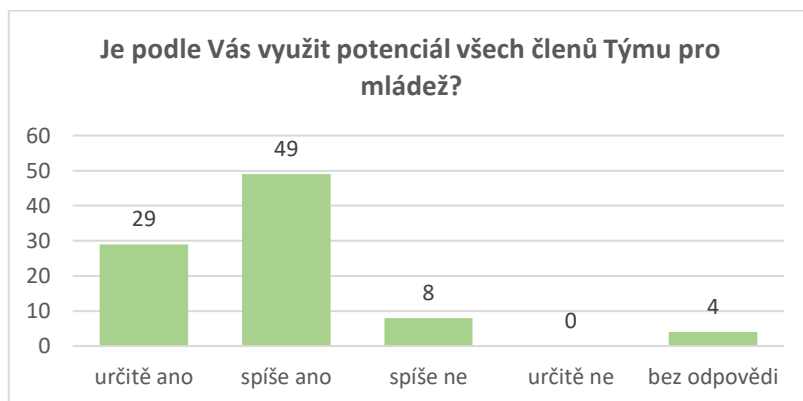
Odpověď „spíše ne“ vybral jeden respondent z týmu Brno-venkov a také Prahy 9.

Podle člena týmu Brno-venkov by měly být OČTŘ zastoupeni hojněji v případě, kdy tým řeší trestní věci. Přivítal by zástupce PČR obecně, PČR SKPV, soudce i státní zástupce.

Problém časové vytíženosti soudce zmiňuje také člen týmu v Šumperku (zde je však potřeba uvést, že jednání týmu pro mládež v Šumperku se v době šetření konalo pouze dvakrát). Koordinátorka týmu pro mládež v Šumperku při rozhovoru uváděla, že okresní soud je členem týmu. Pro časovou vytíženost se však žádný jeho zástupce jednání týmu prozatím neúčastnil a koordinátorka přenáší informace z týmu v rámci individuálních setkání.

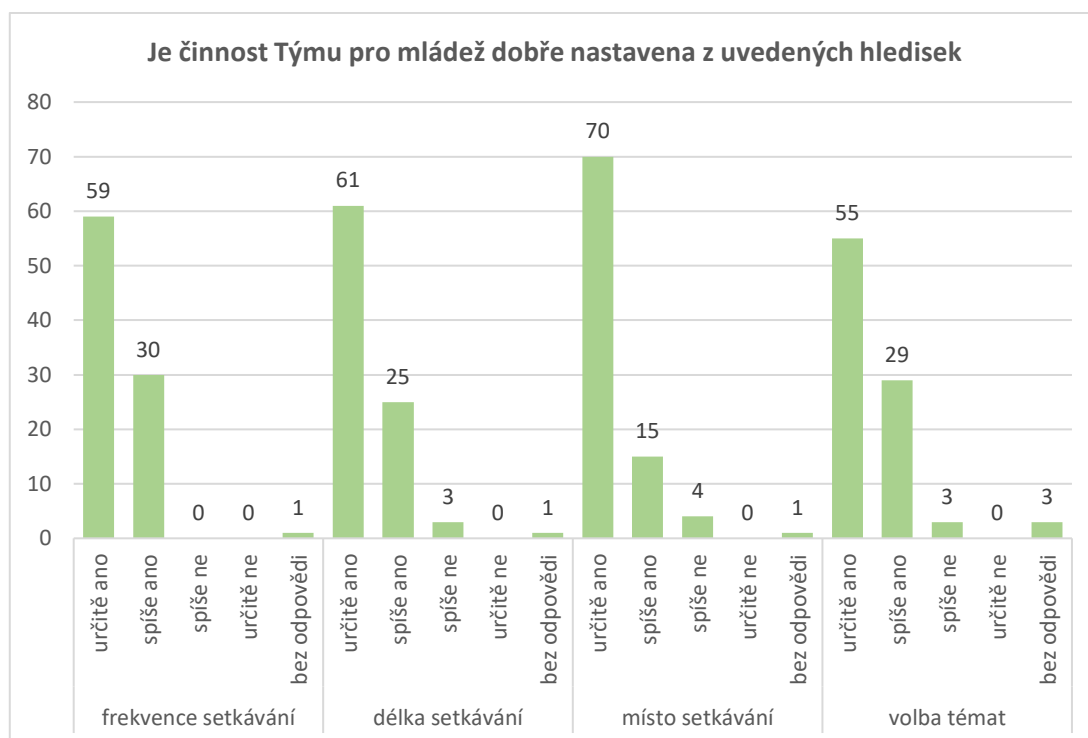
Členové týmu v Náhodě by také rádi uvítali nového soudce (zmiňováno výše), celkem se tohoto tématu dotkli 2 členové týmu. Také koordinátorka se k dané situaci v rámci rozhovoru vyjadřovala, neboť soudkyně, která byla doposud členkou týmu, odešla do důchodu a její nástupce prozatím nabídku členství v týmu nevyužil.

V Olomouci jeden z členů týmu pro mládež zmiňuje, že tým není pro orgány činné v trestním řízení přínosný.

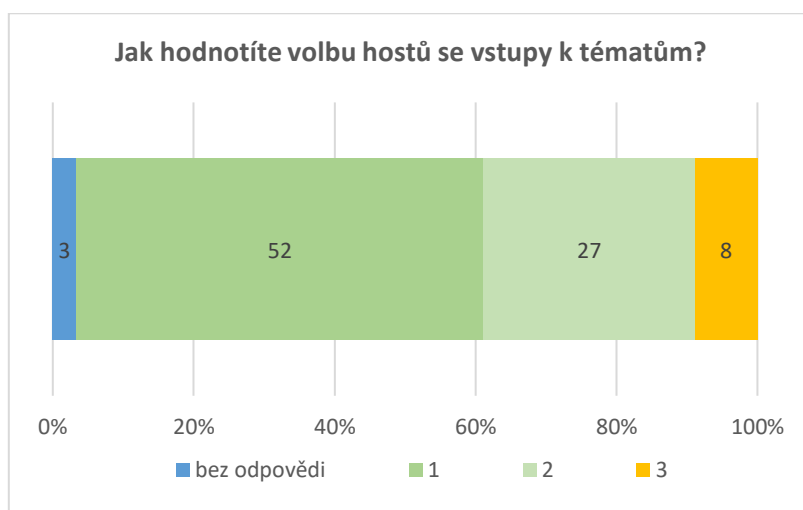

Členů týmu jsme se dále zeptali, zda se domnívají, že je dostatečně **využit potenciál všech členů týmu**. Opět převládala spíše souhlasná stanoviska (spíše ano – 49, určitě ano – 29). Odpověď „spíše ne“ uvedlo 8 respondentů. Neodpověděli 4 respondenti.

Nevyužití potenciálu bylo nejčastěji zdůvodňováno časovou vytížeností členů týmu a také blízkostí řešeného tématu konkrétním členům. Využití potenciálu bylo také spojeno s pravidelnou účastí členů: „od některých členů by byla potřeba větší aktivita, či vůbec pravidelná účast“. V jednom případě bylo uvedeno, že potenciál není využit z důvodu velkého počtu členů týmu.

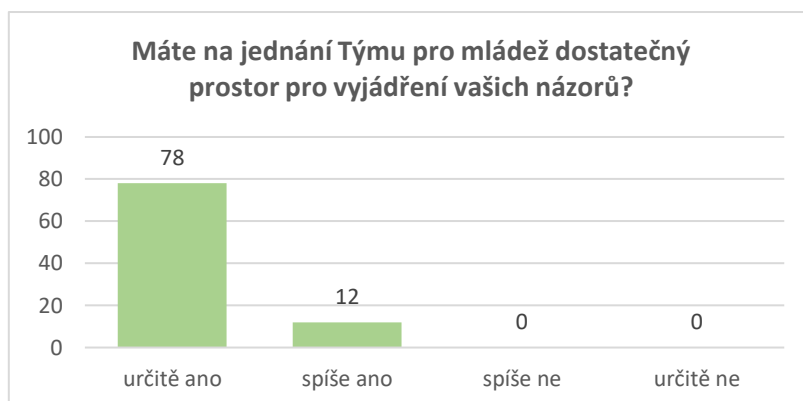

Na všechny otázky dotýkající se nastavení činnosti týmu z hlediska **frekvence setkávání, délky setkávání, místa setkávání a volby témat** odpovídali členové týmu kladně nebo spíše kladně. Negativní odpovědi se objevují jen jednotlivě.

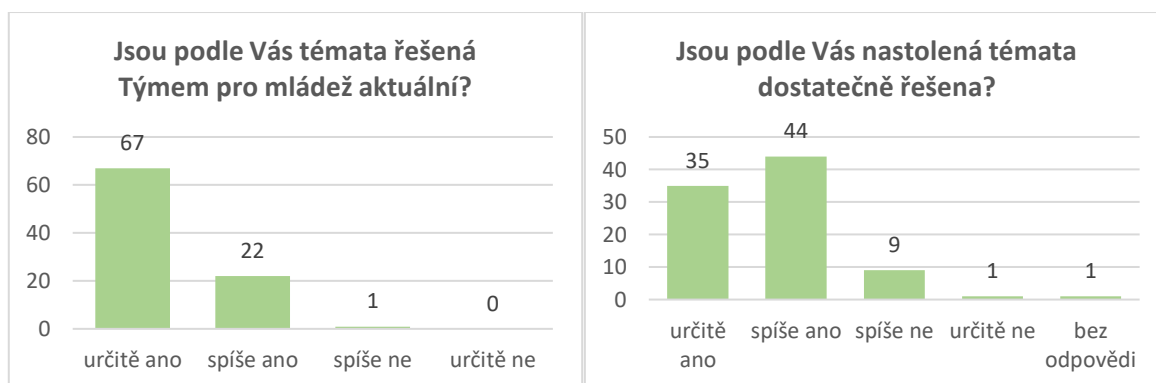

Další otázka směřovala k **volbě hostů k tématům**, respondenti známkovali výběr hostů jako ve škole od 1 (výborná) až po 5 (nedostačující). Koordinátoři v rozhovorech často zmiňovali, že přivést na jednání týmu kvalitního hosta, který přinese informace k řešenému tématu, je velmi obtížné. Zpětnou vazbou od členů týmů je, že se jim to daří. Převážná většina členů týmů hodnotila výběr hostů jedničkou

(52), případně dvojkou (27). Pouze 8 respondentů ohodnotilo výběr hostů jako dobrý (8). Jako dostatečný či nedostatečný výběr hostů neohodnotil nikdo. Tři respondenti na otázku neodpověděli.

Všichni členové týmů pro mládež se shodli na tom, že mají na jednání týmu **dostatečný prostor pro vyjádření vlastních názorů**. „Určitě ano“ uvedlo 78 respondentů a „spíše ano“ 12 respondentů. Je tedy zřejmé, že koordinátorům se daří vést setkání týmů názorově vyváženě.

Dále jsme členům týmu položili dvě otázky vztahující se k tématům, která týmy řeší. První otázka se vztahovala k tomu, zda **jsou témata aktuální**. Zde se členové shodli na tom, že aktuální jsou (určitě ano – 67, spíše ano – 22). Pouze jeden respondent odpověděl, že spíše ne.

Druhou otázkou jsme se dotazovali, zda jsou nastolená **témata dostatečně řešena**. Zde se také převážná většina shoduje na tom, že ano, ale kloní se častěji k odpovědi „spíše ano“ (44). „Určitě ano“ odpovědělo 35 respondentů. Deset respondentů se vybralo negativnější odpověď - 9 respondentů uvedlo „spíše ne“ a 1 respondent „určitě ne“. Varianty spíše a určitě ne volili nejčastěji členové týmu pro mládež ze Žďáru nad Sázavou (5 z 9 odpovídajících; tým čítá 17 členů) a Prahy 9 (3 z 9 odpovídajících; tým čítá 18 členů).

V další otázce jsme dali členům týmů pro mládež příležitost vyjádřit, **co by na jednání týmů změnili**. Odpověď členové týmu často vztahovali k předešlé otázce (dostatečně řešená témata).

Členové týmu Brno-venkov v odpovědích vyjadřovali spokojenost, jeden člen by se chtěl scházet častěji a jeden respondent uvedl, že by uvítal důstojné občerstvení, které by navodilo příjemnější atmosféru. Jeden člen by uvítal větší dohled nad dodržováním dané časové struktury jednání/programu.

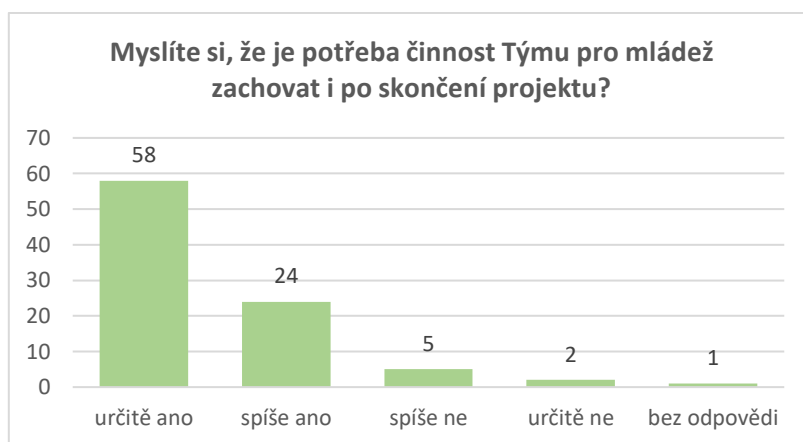
Jeden člen týmu Plzeň-město má pocit, že témata jsou dostatečně řešena (rozebrána), je pojmenováno, co funguje, a co nikoliv, chybí mu však konkrétní výstup. Má spíše pocit, že je téma otevřeno.

V týmu Prahy 9 se k žádoucím změnám vyjádřili 2 členové. Jeden by uvítal konkrétní opatření, konkrétní kroky. Druhý člen se domnívá, že při zjištění problémů na úrovni systému je třeba, aby se výstup dostal cestou PMS ke kompetentním osobám v legislativním procesu.

Tři členové týmu ve Žďáru nad Sázavou by uvítali setkávání na stabilním místě. Místa jednání by nestřídali z časových důvodů. Střídání míst bylo jedním ze členů vnímáno jako zpestření a možnost seznámit se s pracovním prostředím týmu, to již ale podle něj není zapotřebí. Tito členové také jako podnět pro další činnost týmu uvádějí zaměřit se více na koordinační a metodickou činnost. Sjednání postupů v regionu. Zabývat se konkrétními tématy, ta hlouběji rozpracovat do metodiky (co mohou jednotliví aktéři dělat v daných situacích). Rozšířit znalosti kompetencí jednotlivých aktérů. Jeden člen uvedl, že nevidí větší smysl existence týmu.

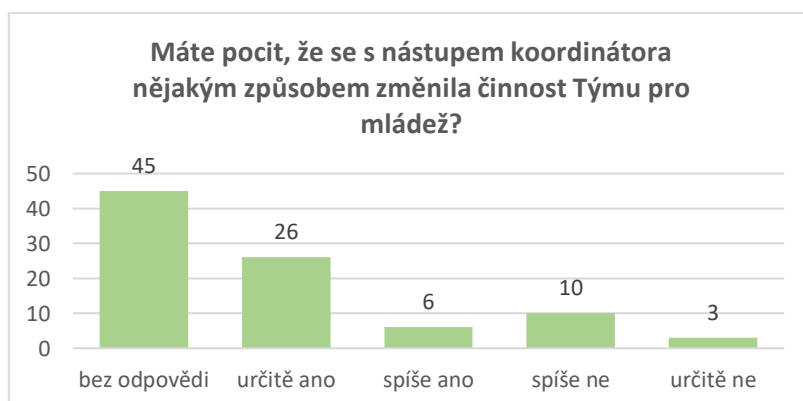
Do projektu byl zapojen v půlce roku 2018 také tým soudního okresu Šumperk, který má za sebou 2 jednání. Jeden ze členů vyjadřuje pocit snahy dostat se na roveň lokalit, ve kterých již tým funguje déle, a považuje za nutné, aby byly nad jednotlivými kroky, připravovanými podklady vedeny širší diskuze. Jednoduše proces neuspěchat.

Tým pro mládež v České Lípě směřuje ve svých opatřeních zejména k oblasti školství, konkrétně k pedagogickým pracovníkům. Jeden člen týmu pro mládež v České Lípě by činnost týmu směřoval více k rozvoji preventivní činnosti při práci s rodinami a práci s nezletilými oběti trestné činnosti.

Téměř všichni respondenti odpověděli, že by **měla být činnost týmu zachována** také po skončení projektu – k souhlasnému stanovisku se přiklonilo 82 respondentů (určitě ano – 58, spíše ano – 24). Pro zachování týmu spíše není 5 respondentů a určitě nejsou 2 respondenti.

Další dvě otázky dotazníku směřovaly k pozici koordinátora. Ptali jsme se, zda členové týmu pociťovali změnu činnosti týmu s nástupem koordinátora a také zda by tato pozice měla být zachována také po skončení projektu.

Na otázku směřující ke změně činnosti týmu s nástupem koordinátora se měli vyjádřit ti, kteří jsou členy týmu v lokalitách, kde tým v nějaké podobě působil před jeho nástupem. Na otázku dále neuvedli odpověď ti členové, kteří nejsou členy týmu dlouho nebo se dřívějších setkání týmu neúčastnili. Na otázku neodpověděla polovina respondentů (45). K tomu, že k nějaké změně došlo, se přiklání 32 respondentů (určitě ano – 26, spíše ano – 6). Ostatní respondenti nemají pocit výraznější změny (spíše ne – 10, určitě ne – 3).

Pokud členové pociťují změnu, měli možnost uvést jakou. Mezi nejčastěji zmiňovanými změnami uváděli členové týmu pravidelnost setkávání, lepší koordinaci týmu, širší záběr témat jednání, zvaní hostů – odborníků, rozšíření týmu, dostatečně připravený program. Někteří členové uváděli, že se jim

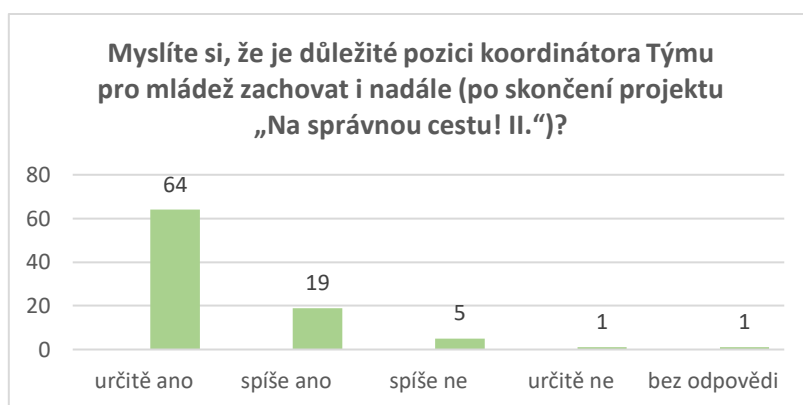
lépe spolupracuje, spolupráce je kvalitnější. Členství v týmu přináší možnost konstruktivního řešení s časovou úsporou. Zde uvádíme některé výroky členů týmu:

„Koordinátor je profesionál.“

„Tým pro mládež začal pracovat.“

„Zkvalitnění spolupráce a lepší výměna informací, rovněž i volba témat.“

„Setkání jsou pravidelná, je dostatečně připraven program, témata jsou užitečná, jsou k tomu získávány informace z jiných regionů, zváni patřiční hosté, apod. dříve bylo setkání pouze v případě změn souvisejících s trestním zákoníkem, nyní jsou témata širší a užitečnější.“

V souladu s výše uvedenými citacemi je také odpověď na otázku, zda **je důležité pozici koordinátora zachovat**. Ke kladné odpovědi se kloní 83 respondentů, přičemž 64 si myslí, že „určitě ano“ a 19 z nich volila variantu „spíše ano“. Pouze 5 respondentů uvádělo „spíše ne“ a 1 respondent si myslí, že pozici koordinátora určitě není důležité zachovat.

V poslední otázce jsme se zeptali členů týmu, zda **je něco, na co co jsme se nezeptali** a oni nám to chtějí sdělit. Na tuto otázku jsme dostali 16 odpovědí, z nichž 9 vyjadřuje spokojenost s fungováním týmů pro mládež, případně si přejí jejich další pokračování. V dalších případech se odpovědi vztahovaly k některé z předešlých otázek, doplňovali předešlá tvrzení, a proto jsme je zapracovali k daným otázkám. Jeden z členů se v rámci odpovědi dotazoval na přenos překážek a podnětů mezi týmy.

2.1.6. Program zaměstnávání

Zcela novou aktivitou ve čtyřech regionech, kde projekt již působil v předešlém období (Brno-venkov, Náchod, Opava a Plzeň-město) je vytvoření a realizace Programu krátkodobého zaměstnání, do kterého mohou být zařazováni mladiství pachatelé za účelem náhrady škody způsobené jejich trestnou

činností. Do programu by mělo být v průběhu projektu zapojeno minimálně 32 mladistvých. Součástí programu bude vytvoření metodiky Programu krátkodobého zaměstnání pro mladé pachatele. V současnosti mají zájem realizaci programu vyzkoušet také některé z nových lokalit.

Cílem programu je ve spolupráci s členy týmu pro mládež nastavit podmínky a rozvíjet možnosti krátkodobého zaměstnávání mladistvých, které jim umožní získat pracovní návyky, ale zejména finanční prostředky na úhradu škody, která vznikla jejich trestnou činností. Jedná se o opatření posilující zodpovědnost mladistvého za náhradu způsobené škody a prevenci před pácháním další trestné činnosti.

Rámcová pravidla pro „Program zaměstnávání“ byla vytvořena v rámci projektu, v různých lokalitách se však podoba jeho realizace liší. Na průběh aktivity jsme se dotazovali všech koordinátorů v dotčených soudních okresech a probačních úředníků, kteří jsou specialisty na mládež a mají zkušenosti s realizací programu - v Náchodě (1 probační úředník), v Plzni (2 probační úředníci) a Opavě (1 probační úředník).

Program zaměstnávání se po dobu realizace potýká s překážkami na systémové úrovni, na úrovni nastavení programu, osobnostního nastavení mladistvého či jeho rodiny.

Do současnosti program se zapojením do programu souhlasilo 13 mladistvých. Jejich zapojení do projektu ukazuje následující tabulka.

	Lokalita	Zdroj	Pohlaví	Věk	Výše škody	Nákl. řízení	Výše vyd. fin.	Výše uhrazené škody
1	Opava	PMS	muž	15	...	5 445 Kč	0 Kč	0 Kč
2	Opava	PMS	muž	17	1 985 Kč	4 000 Kč	625 Kč	---
3	Opava	PMS	žena	16	1 985 Kč	4 000 Kč	...	---
4	Opava	PMS	muž	16	10 880 Kč	4 000 Kč	...	---
5	Opava	OSPOD	muž	16	0	...	...	---
6	Opava	PMS	muž	17	19 800 Kč	0	1 280 Kč	4 000 Kč
7	Opava	PMS	muž	18	11 000 Kč	nevyčísleno	min 3 200 Kč	2 700 Kč
8	Opava	PMS	žena	15	103 000 Kč	0	---	---
9	Brno	PMS	muž				Nepodepsal prac. smlouvu	
10	Brno	PMS	muž				Nepodepsal prac. smlouvu	
11	Brno	PMS	muž	15			Prozatím nepodepsal	
12	Náchod	PMS	muž	15	7500 Kč			5 000 Kč
13	Náchod	PMS	muž	15				

Kazuistiky některých případů „krátkodobého zaměstnání“

(1) Klient v ústavní výchově, neměl náhradu škody (distribuce a prodej marihuany), ale měl uhradit náklady soudního řízení a obhajobu. Koordinátorkou byl domluven zaměstnavatel SOV trading. s.r.o., kam měl klient nastoupit během prázdninového pobytu u otce (červenec 2017). Se zaměstnavatelem se sešli a dohodli podmínky zaměstnání. Klient se ale v daný termín do zaměstnání nedostavil, dále se už vymlouval a nakonec práci odmítnul. Na tomto případě spolupracoval OSPOD, PMS a ústavní zařízení. Všichni se jej snažili namotivovat, přesto se to nepovedlo. Klient uvedl, že bude pracovat část prázdnin ve stavební firmě u otce a po zbytek prázdnin si chce užívat. Pokud částku nezaplatí celou, je mu v tuto chvíli jedno.

(2) S klientem uskutečnil koordinátor několik jednání v průběhu července až září 2017. Byl domluven zaměstnavatel, se kterým se mladistvý setkal. Práci si vyzkoušel a byl dohodnut termín nástupu. Tři dny před nástupem zákonný zástupce zrušil toto umístění s odůvodněním, že se o syna bojí, že se jedná o práci těžkou, a že tuto práci nechce. Klient v polovině září vyřazen.

(3) Klientka nastoupila v září 2017 do kuchyňského provozu jako pomocná síla – jednoduché kuchařské práce, mytí nádobí, výdej jídla, úklid kuchyně (Zámek Dolní Životice p.o.). V prvním týdnu zaměstnání dostala za nedostavení se do práce výtku, na konci listopadu následovala druhá výtku. Prostřednictvím projektu nastoupila mladistvá do druhého zaměstnání, bohužel také druhý zaměstnavatel ukončil pracovní poměr z důvodu nespolehlivosti. Nyní pracuje v DD Čtyřlístek Opava (zaměstnavatelem je nyní bývalá koordinátorka TM Opava).

(6) Příklad ublížení na zdraví. Jeden chlapec zbil druhého a došlo k ublížení na zdraví. Probační úředník se v případě od začátku angažoval. Mezi poškozeným a obětí proběhla mediace a dohodla se náhrada škody. Dohoda o náhradě škody byla podmínkou pro podmíněné zastavení trestního stíhání. Mladistvý je zavázán tím, že škodu musí uhradit, pokud ji neuhradí, je zde pohrůžka obnovení trestního stíhání, bude obžalován a potrestán. Je to případ negativní motivace – v případě, že dohodu nedodrží, přijde sankce. Mladistvý nepochází z dobrého rodinného prostředí, spíše naopak, nicméně spolupráce otce s probačním úředníkem byla dobrá. Klient nastoupil na brigádu v úklidové firmě JASPA, ze které uhradil první dvě splátky. Otec se se smyslem programu ztotožnil, synovi pomáhá a zprostředkoval mladistvému později lepší a intenzivnější práci. Mladistvý má uloženou povinnost plnění (nikoliv dohled) a PMS musí dokládat splácení škody, je pod kontrolou. Probační úředník tento případ vnímá jako příklad dobré praxe - program krátkodobého zaměstnání mladistvého nastartoval, zaplatil z něj první dvě splátky a plynule mladistvý navázal lépe placeným zaměstnáním.

(8) Dívka, která spáchala škodu před 15 rokem věku své matce. Škoda ji nemohla být nařízena k úhradě, ale v rámci narovnání vztahů bylo domluveno, že bude chodit na brigádu. Žádný ze zaměstnavatelů ji nechce zaměstnat z důvodu věku (požadují, aby jí bylo 16 let).

(9, 10) Průběh zprostředkování krátkodobého zaměstnání má v případě klientů z Brna podobný průběh. Mladiství byli zpočátku pro myšlenku zapálení. Probační úředník jim předal kontakt na koordinátora, který mladistvému pomohl se sepsáním životopisu požadovaného zaměstnavatelem. Koordinátor oslovil zaměstnavatele a zprostředkoval pracovní pohovor. V obou případech koordinátor mladistvého k pohovoru doprovázel. V obou případech byli mladiství pachatelé do zaměstnání přijati a měli se dostavit k podpisu pracovní smlouvy. V prvním případě si mladistvý nástup do zaměstnání před podpisem smlouvy rozmyslel. Ve druhém případě sehrála roli matka mladistvého, která byla u podpisu smlouvy přítomna. Nabízenou práci nepovažovala za vhodnou z důvodu alergie syna a mladistvý smlouvu nepodepsal.

(11) Mladistvý je věku 15 let, má ukončenou povinnou školní docházku. Nikdo v jeho rodině a širším prostředí nepracuje. Snaha o zprostředkování krátkodobého zaměstnání v tomto případě prozatím skončila ve fázi sepsání životopisu a domluvení termínu pracovního pohovoru. O termínu již koordinátor mladistvého nemohl informovat, což bylo mladistvým odůvodněno ztrátou mobilního telefonu. Jedná se o klienta pod dohledem PMS, bylo tedy možné jej kontaktovat znovu. Koordinátor se pokusí pohovor zprostředkovat ještě jednou.

(12, 13) V Náchodě do programu vstoupili 2 bratři ve věku 15 let, svěření do příbuzenské pěstounské péče. Matka umřela, otec je bezdomovec, vyrůstali u tety, nyní bydlí u strýce. Chlapci mají 15 let. Nastoupili do prádelny, kde si část dluhu odpracovali. Prádelny si je velmi chválili a chlapci byli také spokojeni, nicméně zde pracovali jako zástup za zaměstnance v pracovní neschopnosti. Koordinátor vyhledal jiného zaměstnavatele, který ale před nástupem chlapců do zaměstnání zjistil, že nemají ukončenou povinnou školní docházku a tudíž je v současnosti nelze legálně zaměstnat.

Překážky a možnosti nastavení programu

Obecně je program probačními úředníky vnímán jako dobrá myšlenka. Všemi aktéry je silně vnímána potřeba na základě pilotního testování program přenastavit. Probační úředníci poukazují na mnoho systémových překážek či nejasností, na které v průběhu snahy o zavedení programu naráželi. Hlavní překážkou, kterou jmenovali všichni je dobrovolnost programu popisovaná ve dvou rovinách. První rovina spočívá v dobrovolném zapojení pachatele do programu – nikdo nemůže pachateli uložit povinnost nastoupit do zaměstnání. To, jak pachatel ke splácení škody přistoupí, záleží na klientovi

samotném. Druhá rovina dobrovolnosti spočívá v tom, že přestože klient do programu nastoupí, nemusí vydělané finanční prostředky použít na úhradu škody.

Prvotní pocit, že úskalí programu bude tkvět ve shánění vhodných zaměstnavatelů, se zcela nenaplnilo. Koordinátoři byli schopni zaměstnavatele najít – v Opavě (4), v Náchodě (2), v Brně-městě (2) a v Plzni-městě (1). Otázkou, na kterou evaluace neumí poskytnout odpověď (neboť nám z důvodu ochrany osobních údajů není zprostředkován kontakt s mladistvými pachateli) je, co se skrývá za nízkým zájmem skutečně do zaměstnání nastoupit. Zda motivace mladistvých pachatelů není ovlivněna nabídkou zaměstnání (která nemusí být dle jejich představ) nebo např. nabízenou nižší mzdou (za nízkokvalifikovanou práci). Jeden z probačních úředníků poukazuje na nevyužité zkušenosti Úřadu práce (znalost zaměstnavatelů v lokalitě, kteří zaměstnávají mladistvé), které by mohlo pomoci při rozšíření spektra zaměstnavatelů.

Jedním z hlavních problémů programu se stalo **nalezení vhodného a motivovaného klienta**. Program „krátkodobého zaměstnání“ vylučuje mladistvé pachatele, kteří žijí v rodině pobírající dávky hmotné nouze (díky výdělku o dávky rodina přijde). Částečně také ty, kteří žijí v rodině pobírající dávky státní sociální podpory (zde je potřeba posuzovat výši výdělku mladistvého).

Probační úředníci popisují síto, přes které se vhodní mladiství pachatelé „procedí“ následujícím způsobem. Oproti období napsání projektu se **snížil počet mladistvých páchajících majetkovou trestnou činností**, kriminalita se přesouvá do kyberprostoru. Pokud se již takový objeví, je úsilím PMS, aby spáchanou škodu zaplatil již v rámci přípravného řízení, a tak docílil zastavení trestního stíhání. Mladistvý většinou nespáchá škodu ve výši desítek tisíc korun, ale v řádu tisícikorun a je schopen ji uhradit jednorázově. Na střediscích uváděli, že počet mladistvých, kteří nejsou schopni (prostřednictvím rodiny, z úspor nebo vlastní snahou sehnat si brigádu, byť „načerno“) škodu splatit, se pohybuje v rovině jednotlivců. Jedná se pak často o takové pachatele, kteří nejsou motivováni okolím, pochází z nepodnětného prostředí (právě z rodin žijících v hmotné nouzi). Neznamená to však, že by program nereagoval na potřeby cílové skupiny, byť je malá. Jeden z probačních úředníků uvedl, že do budoucna vidí prostor pro realizaci programu, také v případě kriminality páchané v kyberprostoru, kdy část poškozených může žádat úhradu nemajetkové újmy (v penězích). Zde vidí předpoklad, že počet takových případů bude narůstat.

Přes výše zmíněné překážky se ukázalo, že v některých střediscích se klienti do programu našli. Být mnozí nenastoupili do samotného zaměstnání, dostavili se alespoň za koordinátorem a sepsali s ním životopis, zúčastnili se pracovního pohovoru u zaměstnavatele, což pro ně byla první životní zkušenost tohoto druhu (probačními úředníky pozitivně vnímaná). Zde ovšem naráží program na kompetence koordinátora. Původní představa, kdy probační úředník pošle mladistvého za koordinátorem

domluveným zaměstnavatelem, se ukázala jako nereálná. **Koordinátor se stal průvodcem mladistvého** (sepisuje životopis – pouze v některých lokalitách, kontaktuje zaměstnavatele, domlouvá termíny, mladistvého doprovází k pohovoru, k podpisu smlouvy). Koordinátor není sociálním pracovníkem, většinou nemá zkušenosti v oblasti takto specifické podpory. Jeví se zde vhodnější **program do budoucna koncipovat jako službu dodávanou prostřednictvím NNO**.

Problematické se ukázalo také vykazování splacené výše škody, kterou lze bez problémů doložit pouze u klientů PMS s uloženým probačním dohledem. V ostatních případech lze zaplacenou škodu doložit jen v případě, kdy projeví vůli mladistvých. Počet odpracovaných hodin nelze vykázat vůbec (naráží na ochranu osobních údajů zaměstnavatelem).

Jeden z probačních úředníků uvádí, že pokud by měl být program systematický a měl by zahrnout co největší počet pachatelů, je možné pokusit se dojednat se soudy, aby mladistvým pachatelům ukládali **povinnost spolupracovat s PMS v rámci kontroly zkušební doby z důvodu hrazení škody** (v případech, kdy soud nechce ukládat dohled a zároveň má mladistvý povinnost náhrady škody).

Nízký přísun účastníků do programu zastavil snahy koordinátorů vyhledávat další zaměstnavatele. Ti zaměstnavatelé, kteří na počátku realizace programu vyslovili souhlas mladistvé pachatele zaměstnat, se následně dotazovali, zda a kdy někdo do zaměstnání nastoupí a koordinátoři pro tyto zaměstnavatele neznali odpověď. Program v současnosti neprobíhá způsobem, kdy by probační úředník měl klienta s uloženou povinností náhrady škody, nabídl mu účast v programu a věděl by, že příští týden může začít pracovat. Situace se řeší ad hoc, individuálně: *„Máme tedy klienta, je takový nebo makový, co umí - neumí a kde bydlí, a podle toho se mu hledá zaměstnání.“*

Motivace mladistvých v rámci přípravného řízení je mnohem vyšší. Pokud je trestní stíhání zastaveno, nenavyšuje se dlužná částka o náklady advokáta a soudního řízení, nepřichází trest. Pokud mladistvý dostane podmínku, motivace výrazně klesá. Významnou roli hraje rodinné prostředí a zkušenost osob v okolí takového mladistvého – nezaplacení škody vždy neznamená, že se pachatel neosvědčil ve zkušební době.

Napříč lokalitami se liší spektrum klientů, kteří byli do programu zařazeni, respektive vymyká se praxe v Opavě. Zde jsou do programu zařazováni také mladiství pachatelé, kteří svým jednáním nezpůsobili škodu, ale vznikla povinnost uhradit náklady soudního řízení nebo služeb advokáta. V Opavě také jako jedině na vytipovávání vhodných klientů spolupracovali s OSPOD, kdy mezi jejich klienty hledali takové, kteří svým jednáním způsobili škodu, ale nespolupracují s PMS (1 klient – v tabulce č. 5, u kterého není patrná výše škody).

Nejasné jsou také momenty zcela zásadní momenty, **kdy mladistvý do programu vstupuje a kdy je mladistvý z programu vyřazen.**

2.1.7. Rozdíly při realizaci NSC I. a NSC II.

Rozdíl mezi prvním a návazným projektem je v rámci této KA spatřován v realizaci inovativní aktivity „krátkodobého zaměstnávání“. Další posun byl zaznamenán v různých aspektech aktivity Rozvoj týmů pro mládež. Při přípravě návazného projektu se cílilo na lokality, kde tým chtěli, což je důležitý prvek, který v prvním projektu nebyl přítomen. Začínající koordinátoři to měli při vstupu do lokalit jednodušší, měli k dispozici manuál (vznikl v rámci NSC I.). V rámci prvního projektu se postup práce koordinátorů formoval, koordinátoři byli ve velmi těsném kontaktu, práce koordinátora byla velmi tvůrčí. V rámci projektu Na správnou cestu! II. už PMS věděla, co chce a co může očekávat, práce koordinátorů již má svá pravidla. Rozdíl mezi 1. a 2. projektem se projevil také ve spolupráci koordinátorů. Ukazuje se, že dokud byli koordinátoři čtyři, více spolupracovali. Nyní jsou koordinátoři rozděleni na 2 větve (moravská a česká) a spolupráce je omezenější. Vytvářejí se více vazby na úrovni jednotlivých koordinátorů, více spolupracují jednotlivé větve, což je vnímáno jako logický krok. Také metodiky aktivity jsou dvě a pro realizaci aktivity je potřebná jejich spolupráce. V rámci navazujícího projektu je vnímáno větší vyjasnění rolí realizačního týmu – v prvním projektu se stíraly rozdíly mezi metodikem, odborným garantem a manažerem projektu. Toto stírání hranic bylo dáno právě více tvůrčí prací, kdy si všichni, kteří se na aktivitě podíleli, vyjasňovali její směr.

2.2. KA 02 - Rodinné skupinové konference

Klíčová aktivita je zaměřena na vzdělávání, které povede k získání dovedností facilitátorů rodinných skupinových konferencí, přičemž účastníky školení bude 60 probačních úředníků - specialistů na práci s mládeží působících na všech střediscích PMS v ČR. Celkový rozsah vzdělávání činí 40 hodin podpory, která je rozdělena do

- vstupního vzdělávání s rozsahem 20 hodin,
- vzdělávání zahraničním lektorem (6 hodin)
- zahraniční pracovní cesty pro 30 probačních úředníků (14 hodin)
- dalších forem vzdělávání (kazuistiky, evaluace apod.) pro 30 probačních úředníků (14 hodin)

Výstupy KA 02

- Zvýšení kvalifikace 60 probačních úředníků - specialistů na práci s mládeží

- Rozšíření možnosti využití restorativního programu RSK v trestním řízení do celé České republiky

Evaluace vzdělávání v oblasti rodinných skupinových konferencí probíhá doposud na úrovni vyhodnocení evaluačních dotazníků PMS. Důvodů je hned několik. Hlubší přínos vzdělávání bude evaluován až před koncem projektu, po ukončení vzdělávání. Celých 40 hodin podpory doposud nezískal žádný z probačních úředníků. Zároveň není našim cílem zjišťovat duplicitně shodné údaje a chceme dotazování směřovat do oblasti užitečnosti vzdělávání ve vztahu s užitím nabytých dovedností.

Obtížné se jeví naplnění indikátoru 60 osob absolvujících vzdělávání s 40 hodinovou podporou - do vzdělávání v RSK může vstoupit komplikace spojená s fluktuací pracovníků a také v návaznosti na to potřeba v rámci jednotlivých středisek pracovníky v rámci agend přeskupovat (jinak řečeno někteří probační úředníci odcházejí; někteří přecházejí z agendy mládeže na agendu jinou – v závislosti na potřebách střediska). Doporučujeme do vstupního vzdělávání zahrnout větší počet probačních úředníků (jako rezerva v případě odchodu některých absolventů vstupního vzdělávání v průběhu realizace aktivity).

Vstupní vzdělávání doposud absolvovalo 46 probačních úředníků.

	Termín konání	Počet účastníků
1. běh	9. – 11. 5. 2018	15
2. běh	6. – 8. 6. 2018	8
3. běh	12. – 14. 9. 2018	14
4. běh	10. – 12. 10. 2018	9
celkem		46

Zahraniční cesty se zúčastnilo 12 probačních úředníků. Blíže k zahraniční cestě uvádíme v KA 04 Zahraniční studijní cesty.

Vyhodnocení vzdělávacích aktivit proběhlo po ukončení prvních dvou běhů programu vstupní části vzdělávání a dále po ukončení třetího a čtvrtého běhu.

Vstupní vzdělávací část je rozdělena do dvou bloků, z nichž první se zaměřuje na téma rodiny. Je to téma úvodní, více teoretické (lektor Mgr. Pražák). Druhý blok se zaměřuje na rodinné skupinové konference (lektorky Mgr. Hamplová a Mgr. Tomíková).

Ukazuje se, že probační úředníci jsou účastníky, kteří velmi vysoce hodnotí zejména praktické využití vzdělávání, praktický nácvik dovedností. V rámci těchto dvou běhů byl účastníkům předložen jeden

evaluační dotazník na oba vzdělávací bloky. To přineslo hned dva negativní dopady. Dotazník se stal obtížně vyhodnotitelný (někteří účastníci volili místo jedné odpovědi odpovědi dvě – pro první a druhý blok). Účastníci také porovnávali bloky mezi sebou, kdy dávali přednost praktickému nácviku v rámci RSK před výkladem o rodině. Na základě s konzultací s realizátorem projektu jsme doporučili hodnotit každý blok vzdělávání zvlášť. Tak bylo zajištěno, že lektori dostali zpětnou vazbu ke svému vzdělávacímu bloku. Projektová manažerka také projednala s lektorem zaměření úvodního bloku dle reflexe účastníků z prvních dvou běhů (více na praktické využití v práci probačního úředníka).

V evaluačních dotaznících distribuovaných v rámci dalších dvou běhů již účastníci hodnotí vzdělávací bloky odděleně. Odezva účastníků na oba bloky je kladná, vzdělávání je hodnoceno jako přínosné.

2.3. KA 03 - Proti násilí

V rámci této klíčové aktivity je do praxe tří lokalit (Ostrava, Brno a jejich okolí, Severočeský region) implementována, v předchozím projektu vytvořená, metodika práce s mladistvými pachateli formou resocializačního programu Proti násilí. Nově je v tomto projektu program upraven také pro dospělé pachatele násilné trestné činnosti ve věku blízkém mladistvým.

Výstupy KA 03

- Zvýšení kvalifikace 6 lektorů programu
- Vytvoření metodiky programu Proti násilí zaměřené na mladé dospělé pachatele
- Realizace programu Proti násilí ve třech lokalitách - zařazení min. 120 mladistvých a mladých dospělých pachatelů do programu

K programu „Proti násilí“ bude v rámci projektu realizována studie účinnosti. V rámci evaluace jsme se nezaměřovali na to, zda a jaký mají programy dopad na pachatele.

V rámci projektu byla aktualizována metodika resocializačního programu Proti násilí pro mladistvé pachatele a vznikla metodika pro mladé dospělé pachatele násilné trestné činnosti.

Vzdělávání lektorů se konalo ve dnech 28. – 30. srpna 2017, tedy ještě před zahájením evaluace projektu a účastnilo se ho celkem 8 osob. Od realizátora projektu jsme obdrželi **vyhodnocení evaluačních dotazníků**. Vzdělávání bylo budoucími letory hodnoceno kladně, naplnilo stanovené cíle. Mezi nejvíce užitečná témata lektori řadili představení metodiky, struktury programu a praktické ukázky z praxe. Dále také zkušenosti z praxe lektorky a kolegů, protože dokreslují teorii a mohou být účastníky v praxi využita. Nejméně užitečnými tématy byla hodnocena osa trestního řízení (uváděli ti,

kteří ji znají - 2) a jeden účastník uvedl, že za nejméně užitečné považuje informace o tom, jak program vznikl. Celkově bylo se vzděláváním spokojeno 6 účastníků, 2 účastníci se nevyjádřili. Doporučení pro realizaci dalšího vzdělávání se orientuje na zařazení ještě více praktických ukázek a praktického nácviku. Lektoři byli hodnoceni kladně.

Podpora při realizaci programu

Také realizační tým zapojený do realizace programu Proti násilí využívá společný disk, kde jsou přístupny např. často kladené otázky, formální formuláře pro práci s klientem, vzory na stížnosti, vzory dohod mezi klientem a PMS apod. Na společný disk jsou také ukládány všechny zprávy.

Metodici s lektory operativně komunikují, vedou s lektory intervizní setkání, jezdí na náslechy a pravidelně sledují zápisy z průběhu programu, které jsou také průběžně ukládány na společný disk.

Jako nepříjemná je hodnocena absence služebních telefonů pro metodiky a lektory, zejména ve vztahu ke klientům. Projekt také nepočítá s náklady na dopravu metodiků a lektorů. Využití vlastních cestovních prostředků není možné. Zde se projevuje obtížné „obsloužení“ vzdálenějších lokalit lektory.

Realizace programu

Před začátkem programu se setkávají metodik, lektoři a probační úředníci, aby nastavili rámec spolupráce, domlouvají si pravidla spolupráce, ujasňují si průběh programu. Metodici pravidelně kontaktují probační úředníky k zjištění počtu klientů vhodných k zařazení do programu. Skupinu pachatelů potřebnou pro zahájení programu skládají probační úředníci. V případě, že potřebují poradit, např. zda mohou či nikoliv zařadit nějakého klienta, kontaktují lektory nebo metodiky. Pokud je posouzení obtížné, rozhoduje odborný garant aktivity.

Realizace programu přinesla přirozeně „momenty“, které lektoři a metodici vnímali jako problematické. Ty byly v průběhu realizace programu zaznamenávány do jednoho dokumentu. Autorka metodik zdůvodňovala tento postup s tím, že je potřeba program dokončit a teprve poté je možné odpovědně posoudit, zda je potřeba některé části metodik pozměnit. K zapracování připomínek došlo v říjnu 2018. Metodiky jsou vnímány jako strukturované, dobře nastavené, obsahující postupy, které lze aplikovat.

Mezi problematickými a těžko zvládnutelnými podmínkami programů byly zmiňovány/jsou zmiňovány:

- **Omlouvání absence** (program pro mladé dospělé) - Podle metodiky bylo možné omluvit pouze 1 absenci a to pouze ze zdravotních důvodů (metodiky bylo hodnoceno jako malý počet vzhledem k délce trvání programu 4 - 5 měsíců). V praxi však někteří účastníci docházeli do

zaměstnání a řešili problém v případě, že museli nastoupit na směnu (nemohli si směnu vyměnit s jiným pracovníkem apod.). Nastupovaly obavy ze ztráty zaměstnání, která není žádoucí z pohledu probačního pracovníka a jistě ani společnosti. Metodik programu zároveň uváděl, že bylo potřeba tuto situaci řešit, neboť bylo zjevné, že se nejedná o výmluvu účastníka (po celou dobu realizace programu projevoval snahu). Nyní je možnost omluvit absenci ponechána na individuálním posouzení metodiků programu.

- **Věkové hranice** (oba programy) – Metodiky stanoví věkovou hranici pachatelů, pro které je program určen. Jednotlivě se vyskytují případy vyžadující individuální posouzení, zda daného klienta PMS je nebo není možné do programu zařadit, případně do kterého z nich. Příkladem může být mladistvý, který dosáhne požadované věkové hranice až v průběhu programu. Páchá trestnou činnost od deseti let a je vyzrálejší (byl zařazen, a prozatím to vypadá, že mu program pomáhá).
- **Zapojení rodiny** (program pro mladistvé) - V případě mladistvých se řeší problematické zapojení rodiny. Trestná činnost mladistvého má často kořeny v rodinné situaci, neuspokojivých rodinných poměrech. Vzniklá metodika počítá s účastí rodiny, neboť je žádoucí, aby se mladistvý pachatel nevracel do stejných podmínek. Motivace rodiny se ukazuje u některých účastníků jako problematická. Došlo ke shodě - pokud se rodina odmítne zúčastnit, nebude za to trestán mladistvý pachatel vyloučením z programu.
- V jednom běhu byla některá **témata účastníky hůře uchopitelná** (mladí dospělí). Do programu mohou být zařazeni pouze pachatelé, jejichž intelekt není snížený. Lektori i metodik posoudili, že program pro tuto skupinu zvládnutelný je, jen museli volit jiný postup, jiný způsob práce s klientem. Lektori improvizovali, vytvářeli vlastní materiály tak, aby s nimi mohli pracovat a došli s účastníky k cíli. Metody, které použili, uložili na sdíleném uložišti k příkladům dobré praxe a jsou k dispozici také dalším lektorům.
- Je **problematické poskládat skupinu nutnou pro zahájení programu**, která u dospělých činila 4 osoby, u mladistvých 6 osob. S ohledem na tuto skutečnost došlo ke změně metodiky u mladistvých – snížení na 4 osoby. Více však již počet účastníků v jednom běhu snížit nelze (nejednalo by se o skupinový program). Zároveň již nyní je poukazováno na riziko snížení velikosti vstupní skupiny. V případě, kdy je účast v programu pro pachatele dobrovolná, je vysoká pravděpodobnost odchodu některého účastníka z programu, skupinové aktivity se při počtu 2 až 3 účastníků již obtížně realizují.
- **Prodleva mezi spácháním skutku a zařazením do programu** – V případě, že se trestní řízení „vleče“, dochází k dlouhé prodlevě mezi spácháním skutku a rozhodnutím soudu, resp. zařazením do programu. Příkladem může být klient, který spáchal skutek v 16 letech, zařazen

byl v 19 letech – program je také v tomto případě realizovatelný za použití „zrcadlící techniky“, nalézání paralely mezi dřívějším a současným jednáním.

- **V případě mladistvých** byla také zmiňována potřeba pracovat s jejich „neukotveností“, program je také hodně o pozornosti.

Metodik působící v severních Čechách uváděl, že se probační úředníci ptají po pokračování programu také po skončení projektu. Vznášejí dotazy na jeho možné rozšíření na další cílové skupiny (pachatelé sexuálních TČ, majetkových TČ), kdy vnímají, že zejména u mladistvých má vliv na páčání trestné činnosti špatné rodinné prostředí (také např. týrání, násilí v rodině apod.). Metodici a lektoři vnímají, že metodika KBT sedí na mladistvé a mladé dospělé velmi dobře a vede je k zamyšlení nad tím, komu svým jednáním zničili život, co je k takovému jednání vede, a hodnocení programu těmi, kteří jej absolvují, jsou kladná. Metodika je v praxi velmi dobře využitelná, je však poukazováno na to, že lektor nesmí být rigidní a musí vnímat metodiku jako nástroj. Mnozí lektoři vytvářejí nové postupy pro práci s cílovou skupinou, které stále směřují k vytyčenému cíli a obohacují vzniklou metodiku. Tyto postupy jsou dostupné celému realizačnímu týmu na společném disku.

Problémy při realizaci aktivity

Je problematické poskládat skupinu nutnou pro zahájení programu. Vzhledem k tomu, že se tento problém řeší napříč lokalitami, kde je program realizován, nelze předpokládat, že by mohl být vyřešen na úrovni motivace pracovníků PMS k vyhledávání vhodných účastníků. Nedostatek klientů vhodných k zařazení do programu může souviset s jeho vysokoprahovostí (nevhodný pro drogově závislé, pro pachatele sexuální trestné činnosti apod.), která má při použití KBT své opodstatnění, celkovým snižováním kriminality mladistvých, ale také s nabídkou dalších lokálně dostupných probačních programů.

Do programu prozatím vstoupilo 35 pachatelů. V Brně celkem 13 klientů (5 mladistvých a 8 mladých dospělých), v severních Čechách 13 klientů (4 mladiství a 9 mladých dospělých) a na Ostravsku 9 klientů (4 mladiství a 5 mladých dospělých). Tato čísla zahrnují i klienty v nyní běžících programech.

Program úspěšně dosud absolvovalo

	Mladiství	Mladí dospělí
Brno	5	4
Ostravsko	---	3
Severní Čechy	---	7
Celkem	5	14

Projekt bude realizován ještě po dobu 1 roku a 3 měsíců, a pokud by všechny lektorské dvojice zahajovaly programy, které by na sebe navazovaly, pak by bylo možné uskutečnit ještě max. 15 běhů (60 účastníků), což je velmi optimistická varianta. Je tedy zřejmé, že **zařazení 120 účastníků do programu není při současném počtu lektorů možné.**

Pro co nejširší využití programu se jeví jako vhodné proškolit další lektory a program rozšířit do co nejširšího spektra lokalit – vznést dotaz na pobočky PMS, zda mají vhodné klienty.

2.3.1. Rozdíly při realizaci NSC I. a NSC II.

V rámci projektu NSC I., bylo poskytování programu Proti násilí soutěžené jako služba. Tato forma se ukázala jako nevhodná. NNO rozvolňovaly pravidla daná metodikou, měly posunutý práh. Programu chyběl odborný garant, který se ukazuje jako důležitý, styčný bod. V rámci projektu NSC II. jsou lektori zaměstnanci PMS, což je těmi, kteří byli při realizaci obou projektů, vnímáno jako výrazný kvalitativní posun. Lektori jsou „větší odborníci“. V navazujícím projektu je nově zavedena role odborného garanta, který je zároveň tvůrcem metodik, což se ukazuje jako „programu prospívající“. Metodici se mohou na odborného garanta obracet s dotazy k metodikám (odborný garant je velmi pozitivně hodnocen) a metodiky jsou průběžně upravovány, reflektují praxi.

2.4. KA 04 - Zahraniční studijní cesty

V průběhu projektu se uskuteční studijní zahraniční cesty celkem 50 osob z cílové skupiny, tedy pracovníků podílejících se na realizaci KA 01, 02, 03. Účastníci pracovní cesty se osobně seznámí s restorativní praxí v oblasti spolupráce PMS a místní komunity. Tyto praktické poznatky budou účastníky cesty přímo využity při jejich práci v rámci KA 01, 02, 03 v průběhu realizace projektu v ČR. Součástí projektu jsou také odborné přednášky zahraničních lektorů pro odborníky působící v KA 01, KA 02 a KA 03.

Výstupy KA 04

- Zvýšení kvalifikace 76 odborných pracovníků (využití zahraničních zkušeností v českém prostředí)

Prozatím se v rámci této klíčové aktivity **konala jedna zahraniční cesta do irského Dublinu**, které se zúčastnilo 12 probačních úředníků. Cesta se konala ve dnech 15. 7. – 18. 7. 2018. Další pracovní cesty jsou plánovány. Cesty komplikuje velký počet účastníků (mnoho zahraničních návštěv), které jsou pro

jednu přijímací organizaci velmi náročné. Zde se nabízí možnost hledat další možné zahraniční partnery. V případě, že se zahraniční cesty budou uskutečňovat v posledním roce projektu, půjde jen těžko využít jejich přínos ještě v průběhu trvání projektu. Probační úředníci využijí nabyté poznatky jistě i v další práci pro PMS. V rámci projektu se však mají zahraniční cesty zúčastnit také koordinátoři týmů pro mládež, jejichž účast na zahraniční cestě by měla být uskutečněna v co nejkratším termínu, aby mohli nabyté zkušenosti využít.

Hodnocení zahraniční cesty probačními úředníky je velice pozitivní. Evaluační dotazníky k zahraniční cestě vyplnilo 11 účastníků.

První tři otázky hodnotícího dotazníku byly uzavřené. Na první dvě otázky odpovídali účastníci cesty na škále „zcela úplně“, „z větší části“, „částečně“ a „vůbec ne“.

Na první otázku: *„Účelem cesty bylo získání nových podnětů a zkušeností v oblasti restorativních programů realizovaných v Irsku. Do jaké míry podle Vás zahraniční cesta naplnila svůj účel?“* odpovídali účastníci nejčastěji „zcela úplně“ (8 osob), „z větší části“ (1 osoba) a „částečně“ (1 osoba). Jeden účastník na otázku neodpověděl.

Druhá otázka směřovala do oblasti profesního rozvoje: *„Do jaké míry byla zahraniční cesta přínosná pro Váš profesionální rozvoj?“* Většina probačních úředníků opět odpovídala „zcela úplně“ (8 osob), z větší části (1 osoba), částečně (1 osoba) a 1 účastník na otázku neodpověděl.

Poslední uzavřená otázka směřovala k úrovni poskytnutých odborných informací, které účastníci hodnotili na škále od 1 (vynikající) po 4 (vůbec ne). Deset účastníků odpovědělo, že „vynikající (10) a jeden účastník na otázku neodpověděl.

Další dvě otázky byly otevřené a nabízely možnost pro volnou odpověď. Na první z nich: *„V čem konkrétně byla cesta přínosná z hlediska Vaší každodenní praxe?“* odpovídali účastníci, že získali konkrétní inspirace a návody pro realizaci RSK a mohli společně sdílet a diskutovat své zkušenosti v této oblasti. Přínos spatřují také v seznámení se s novými přístupy pro práci s mladistvými klienty, kdy je důraz kladen na dozdělávání a spolupráci s neziskovými organizacemi. Zahraniční cesta byla pro mnohé zdrojem inspirací pro vlastní práci v PMS a oživením. Inspirativní byl také náhled zahraničních kolegů na efektivitu práce s mladistvými a na přínos restorativních programů. Úředníci oceňovali možnost podívat se do několika organizací, které pracují s mladistvými. Přijetí irskými kolegy bylo vnímáno velmi pozitivně.

Návrhy na zlepšení, které byly předmětem poslední otázky, se z větší části omezovaly na organizační záležitosti: upozornit účastníky na nekompatibilitu nabíječek, zajištění přímého letu, větší nabídka dárkových předmětů pro zahraniční kolegy. Kladně hodnoceno bylo ubytování (kvalita, blízkost PMS). Z jiných než organizačních návrhů na vylepšení účastníci zmínili, že by uvítali vidět činnost PMS také v menším městě (pro srovnání s Dublinem). Jeden z probačních úředníků navrhuje zařadit odbornou profesní angličtinu do systému dalšího vzdělávání, kterou mohou využít nejen při komunikaci se zahraničními kolegy, ale také při práci se zahraničními klienty.

2.5. KA 05 Monitoring a evaluace projektu

V rámci KA 05 Monitoring a evaluace měla být realizována aktivita „Studie účinnosti programů RSK a Proti násilí“. V současnosti bude náplň studie účinnosti směřována pouze k účinnosti programu Proti násilí. Veřejná zakázka ke studii účinnosti by měla být vypsána na přelomu roku 2018/2019.

3. Závěr, doporučení

Jednotlivá dílčí zjištění a drobná doporučení prostupují celý text evaluační zprávy. V rámci závěru se zaměříme jen na hlavní zjištění, identifikaci problémů a doporučení.

Realizace projektu se velmi daří v rámci týmů pro mládež, které jsou nad míru pozitivně hodnoceny samotnými členy jednotlivých týmů. Za jejich činnost hovoří celá řada výstupů, které jsou předmětem jedné z podkapitol této zprávy. Součástí této aktivity je také inovativní prvek „program krátkodobého zaměstnávání“, do kterého má vstoupit 32 mladistvých (doposud 13), a jehož prozatimní pilotáž přinesla celou řadu zjištění, kterým jsme se v rámci zprávy věnovali. O program v současnosti projeví zájem koordinátoři také z nových lokalit, bylo by vhodné je na komplikace upozornit. Zároveň bude pro program určitě přínosné, pokud se jej pokusí aplikovat také v jiných soudních okresech.

Aktivita rodinných skupinových konferencí se výrazně posunula. Úvodní vzdělávání absolvovalo již 46 probačních úředníků. Zahájeny byly také zahraniční pracovní cesty, kterých se zúčastnilo 12 osob. Hodnocení vzdělávání je velice pozitivní. Realizační tým se potýkal s problémem při nalezení jiného zahraničního partnera (místo Velké Británie). V současnosti proběhla první pracovní cesta do Irského Dublinu. Pro zahraničního partnera je náročné přijímat velké množství účastníků zahraničních cest a realizace aktivity se stále prodlužuje. Probační úředníci využijí nabyté poznatky jistě i v další práci pro PMS. V rámci projektu se však mají zahraniční cesty zúčastnit také koordinátoři týmů pro mládež, jejichž účast na zahraniční cestě by měla být uskutečněna v co nejkratším termínu, aby mohli nabyté zkušenosti využít.

V rámci aktivity „Proti násilí“ byla upravena jedna metodika a jedna metodika vznikla. Metodiky již prošly úpravou na základě připomínek lektorů a metodiků programu. Ohlasy na program jsou pozitivní a podle metodiků a lektorů jsou metodiky využitelné v praxi. Do programu prozatím vstoupilo 35 pachatelů, výstupem projektu má být zařazení 120 osob. Program se potýká s obtížemi hned při samotném jeho zahájení. Vzhledem k tomu, že se tento problém vyskytuje napříč lokalitami, kde je program realizován, nelze předpokládat, že by mohl být vyřešen na úrovni motivace pracovníků PMS k vyhledávání vhodných účastníků. Nedostatek klientů vhodných k zařazení do programu může souviset s jeho vysokoprahovostí (nevhodný pro drogově závislé, pro pachatele sexuální trestné činnosti apod.), která má při použití KBT své opodstatnění, celkovým snižováním kriminality mladistvých, ale také s nabídkou dalších lokálně dostupných probačních programů. Zde se jako řešení nabízí rozšíření programu do dalších lokalit a vyškolení dalších lektorů.

Obecně lze vysledovat posun při realizaci projektů NSC I. a NSC II. pozitivním směrem. PMS jako realizátor projektu využil zkušeností nabytých v rámci prvního projektu pro nastavení a při realizaci

projektu návazného. Na realizaci projektu (zejména aktivit RSK, zahraniční cesty a programu „Proti násilí“) mají významný vliv zpoždění po zahájení projektu, která jsme uváděli ve vstupní evaluační zprávě.